

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

ANDREJA UDIR

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO
KONSOLIDIRANI RAČUNOVODSKI IZKAZI

Ljubljana, september 2003

ANDREJA UDIR

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC:

ZGD - Zakon o gospodarskih družbah

SRS - Slovenski računovodski standardi

MRS - Mednarodni računovodski standardi

EU - Evropska unija

Ajpes – Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve

KAZALO:

UVOD.....	1
1. OPREDELITEV KONSOLIDIRANIH RAČUNOVODSKIH IZKAZOV	3
2. NAMEN KONSOLIDIRANIH RAČUNOVODSKIH IZKAZOV	4
2.1. OPREDELITEV KONTROLE	6
3. NOVOSTI PRI KONSOLIDIRANJU V SLOVENIJI.....	7
4. IZHODIŠČA PRI KONSOLIDIRANJU.....	8
4.1. KONSOLIDIRANO LETNO POROČILO	8
4.2. ZAVEZANCI ZA SESTAVLJANJE KONSOLIDIRANIH LETNIH POROČIL	9
4.3. OPREDELITEV SKUPINE PODJETIJ.....	10
4.3.1. <i>Opredelitev skupine po SRS</i>	10
4.3.2. <i>Opredelitev skupine po ZGD</i>	11
4.3.3. <i>Opredelitev skupine na podlagi MRS in 7. smernice</i>	12
4.4. IZLOČITEV IZ KONSOLIDIRANJA.....	14
4.5. RAZKRITJA V KONSOLIDIRANIH RAČUNOVODSKIH IZKAZIH	15
5. TEORIJE, PREDPOSTAVKE IN METODE, NA KATERIH TEMELJI IZDELOVANJE KONSOLIDIRANIH RAČUNOVODSKIH IZKAZOV	16
5.1. TEORIJE KONSOLIDIRANJA	16
5.2. RAČUNOVODSKE PREDPOSTAVKE KONSOLIDIRANJA	17
5.3. METODOLOGIJA KONSOLIDIRANJA	20
5.3.1. <i>Načrtovanje in organizacija izdelave skupinskih izkazov</i>	20
5.3.2. <i>Prevajanje računovodskih izkazov, sestavljenih v tujih valutah</i>	21
5.3.3. <i>Metode konsolidiranja</i>	23
5.3.4. <i>Postopki konsolidiranja</i>	25
6. PREDLOŽITEV KONSOLIDIRANIH RAČUNOVODSKIH IZKAZOV	28
6.1. AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA JAVNOPRAVNE EVIDENCE IN STORITVE	28
6.1.1. <i>Zakonske določbe glede javne objave konsolidiranih letnih poročil</i>	29
6.1.2. <i>Zakonske določbe glede poročanja za statistične potrebe</i>	30
6.1.3. <i>Način poročanja družb, ki so zavezane k reviziji in konsolidaciji računovodskih izkazov</i>	30
6.2. BORZA	31
7. PRAKTIČEN PRIMER KONSOLIDIRANJA RAČUNOVODSKIH IZKAZOV V POSLOVNI SKUPINI SAVA	32
7.1. PREDSTAVITEV POSLOVNE SKUPINE SAVA.....	32
7.2. OPREDELITEV POSLOVNE SKUPINE SAVA IN NJENA ZGRADBA	33
7.3. LETNO POROČILO	35
7.3.1. <i>Priprava poročil za nadzorni svet</i>	35
7.3.2. <i>Objava podatkov</i>	35
7.4. ORGANIZACIJA IZDELAVE KONSOLIDIRANIH IZKAZOV	36
7.5. IZDELAVA KONSOLIDIRANIH RAČUNOVODSKIH IZKAZOV	37
7.5.1. <i>Podlaga za izdelavo računovodskih izkazov</i>	37
7.5.2. <i>Konsolidirani računovodski izkazi</i>	37
7.5.3. <i>Primer konsolidiranja obvladujočega podjetja, ki ima eno odvisno podjetje</i>	38
SKLEP	40
LITERATURA	41
VIRI.....	43

UVOD

V svoji nalogi želim predstaviti smisel in pomen skupinskih računovodskih izkazov za skupino podjetij, ki jih usmerja matično oziroma obvladujoče podjetje. Najprej bom opredelila pojem konsolidiranih računovodskih izkazov in skupine ter metodiko konsolidiranja oziroma uskupinjevanja s splošnimi značilnostmi (v nadaljevanju bom uporabila izraz konsolidiranje). Poleg teoretičnega dela na kratko predstavljam tudi praktični del, v katerem analiziram skupinske računovodske izkaze v podjetju.

V Sloveniji so bile leta 2002 v računovodstvu uvedene številne novosti, med njimi tudi novosti glede skupinskih računovodskih izkazov. S sprejetjem prenovljenega Zakona o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD) in Slovenskih računovodskih standardov (v nadaljevanju SRS) leta 2002 so postali skupinski računovodski izkazi obvezni za številne skupine podjetij. V preteklosti so se pojavljali številni problemi zaradi pomanjkanja izkušenj na tem področju in neurejene zakonodaje na tem področju. V preteklosti tudi nismo poznali tržnega gospodarstva, predvsem pa so bile prisotne drugačne pravno-organizacijske oblike v gospodarstvu.

Pravni okvir konsolidiranja sestavljajo 7. smernica Evropske gospodarske skupnosti (v nadaljevanju 7. smernica), mednarodni računovodski standardi (v nadaljevanju MRS) in slovenski računovodski standardi (v nadaljevanju SRS).

Konsolidirani računovodski izkazi so računovodske informacije o skupini povezanih podjetij, kot da bi šlo za eno podjetje. Prikaz premoženjskega in finančnega stanja skupine, kot da bi le-ta bila eno samo podjetje, dosežemo z ustreznimi konsolidacijskimi popravki, ki niso zabeleženi v knjigah matičnega ali povezanih podjetij, so pa potrebni, da se izločijo stanja sredstev in obveznosti ter prihodki in odhodki, kateri izhajajo iz razmerij med člani skupine (Vrankar, 1995, str. 13). Za izdelavo konsolidacije morata biti zagotovljeni enotna metodika računovodskega izkazovanja, usklajenost predpostavk, potrebno je upoštevati računovodska načela in zakonodajo posamezne države. Le tako lahko zagotovimo objektivnost poročil.

Osnovni cilj konsolidiranih računovodskih izkazov je zagotoviti delničarjem in drugim uporabnikom informacije o poslovnem rezultatu in finančnem položaju skupine povezanih podjetij, kot da bi bila eno podjetje.

Ker se s konsolidacijo odstrani dvojno izkazovanje določenih postavk, dajejo ti izkazi delničarjem jasnejše informacije, kot niz posamičnih računovodskih izkazov podjetij v skupini ter so tako boljše vodilo pri poslovnih odločitvah.

Diplomsko delo sem razdelila na sedem poglavij. V prvem poglavju opredelim konsolidirane računovodske izkaze pri nas in v svetu. V drugem poglavju predstavim namen sestavljanja konsolidiranih računovodskih izkazov. V tretjem poglavju so opisane splošne novosti konsolidiranja v Sloveniji, ki veljajo od leta 2002 naprej. V četrtem poglavju opisujem splošna izhodišča pri konsolidaciji z opredelitvijo konsolidiranega letnega poročila, kdo so zavezanci za sestavo konsolidiranih računovodskih izkazov, kakšna je opredelitev skupine po SRS, ZGD, MRS in 7. smernici. V petem poglavju predstavljam teorije na področju konsolidiranja, predpostavke na katerih temelji konsolidiranje ter metode izdelovanja konsolidiranih računovodskih izkazov. V petem poglavju je pomembno podpoglavje o načrtovanju in organizaciji izdelave skupinskih izkazov. V šestem poglavju predstavim komu je podjetje dolžno predložiti konsolidirane računovodske izkaze. Kot primer pa v sedmem poglavju predstavim Poslovno skupino Sava, d.d. in konsolidirano bilanco stanja za Poslovno skupino Sava za leto 2002.

1. Opredelitev konsolidiranih računovodskih izkazov

Skupinski računovodski izkazi so zbir računovodskih izkazov posameznih med seboj povezanih podjetij, ki prikazuje premoženjsko in finančno stanje ter poslovni izid, kot da bi šlo za eno samo podjetje. Za tak prikaz so potrebni ustrezni skupinski popravki vsote računovodskih izkazov vseh podjetij v skupini, s katerimi se izločijo stanja sredstev in obveznosti ter posli med člani skupine in odstrani dvojno izkazovanje (Vrankar, 1995, str. 13).

Skupinski računovodski izkazi so sestavljeni na podlagi izvirnih računovodskih izkazov upoštevanih podjetij z ustreznimi konsolidacijskimi popravki, ki pa niso predmet knjiženja v računovodskih razvidih upoštevanih podjetij.

Zakonski predpisi v zvezi s konsolidiranjem so v posameznih državah nastajali zelo različno. V svetu narašča število skupinskih obračunov, saj se vse več majhnih in srednjih podjetij povezuje v podjetja v skupini (Kokotec-Novak, 1995, str. 45).

Skupinski računovodski izkazi so se najprej pojavili v Združenih državah Amerike na prelomu 18. stoletja, kot posledica hitrega in obsežnega procesa industrializacije in komercializacije gospodarstva, kar je vodilo k združevanju podjetij in ustanavljanju holdinških družb. Socialno okolje v tistem času je bilo naklonjeno inovativnemu računovodstvu, poleg tega pa niso obstajale nobene pravne in regulativne ovire. Konsolidiranje urejajo splošni računovodski standardi GAAP (General Agreements on Accounting Principles) (Nose, 1993, str. 6-7).

V Veliki Britaniji in kontinentalni Evropi so se procesi rasti in združevanja podjetij odrazili v skupinskih računovodskih izkazih nekoliko kasneje. Londonska borza vrednostnih papirjev od leta 1939 zahteva od izdajateljev vrednostnih papirjev predložitve skupinskih računovodskih izkazov, zakonsko obvezno konsolidiranje pa je v Veliki Britaniji postalo leta 1947, v Nemčiji leta 1965, Italiji leta 1982, v Franciji leta 1986 in Avstriji leta 1994.

Teorija in praksa se na področju konsolidiranja od države do države še vedno močno razlikujeta. Razlike se pojavljajo predvsem v :

- stopnji obveznosti sestavljanja skupinskih računovodskih izkazov;
- definiciji skupine za potrebe konsolidiranja;
- obliki in vsebini objavljenih računovodskih izkazov;
- uporabljeni metodi konsolidiranja.

Zaradi omenjenih razlik se je pojavila potreba po poenotenju. Komisija Evropske Unije in komite za mednarodne računovodske standarde skušata zmanjšati te razlike in poenotiti prakso različnih držav ter s harmonizacijo pravil doseči enako in primerljivo kvaliteto

računovodskih informacij. Tako je sledilo usklajevanje skupinskih obračunov, katerih temelji so bili postavljeni že leta 1978 na podlagi četrte smernice, bolj določeno pa leta 1983, ko je bila sprejeta sedma smernica Evropske Unije. Četrta smernica obravnava oblike osnovnih računovodskih izkazov, računovodska načela, pravila vrednotenja in zahteve po razkritju, objavi in reviziji. Sedma smernica obravnava konsolidirane računovodske izkaze. Sprejeta je bila leta 1983, uporabljati pa naj bi se začela za računovodske izkaze za leto 1990 (Kralj, 1993, str. 3). Komisija Evropske Unije uporablja predvsem dve vrsti inštrumentov: smernice (directives), ki jih države morajo vključiti v svojo zakonodajo, ter pravila (regulations), ki so zakon Evropske Unije in zato ni potrebe po njihovi vključitvi v predpise držav članic.

Revizijska stroka je leta 1973 ustanovila Svet za mednarodne računovodske izkaze (International Accounting Standards Committee) v Londonu, ki se je uveljavil kot priznan organ za razvoj MRS. Nekateri organi za standardizacijo v posameznih državah uporabljajo na podlagi svojih postopkov MRS kot tamkajšnje računovodske zahteve, drugi pa kot podlago za izdelavo bolj podrobnih svojih zahtev. V nekaterih primerih so zahteve MRS vgradili v zakone posameznih držav (Kralj, 1993, str. 3). Konsolidirane računovodske izkaze obravnava MRS 27 – Skupinski računovodski izkazi ter obračunavanje finančnih naložb v odvisna podjetja.

2. Namen konsolidiranih računovodskih izkazov

Ker skupine podjetij niso pravne osebe in samostojne nosilke pravic in odgovornosti, temveč so samo gospodarske enote, skupinski izkazi ne morejo služiti enakim namenom kot računovodski izkazi posameznih podjetij (na primer obračunavanju davkov, izplačevanju dividend ipd.) temveč so le informativne narave (Vrankar, 1994, str. 156). Glavni namen konsolidiranih računovodskih izkazov je pridobitev informacij za uporabnike.

Informativna narava skupinskih računovodskih izkazov je pomembna, ker so danes v svetu skupine podjetij glavne nosilke gospodarske dejavnosti, prav tako pa je vpliv povezav med pravno samostojnimi podjetji običajno zelo velik. Potrebam po informacijah o poslovanju povezanih podjetij je deloma zadoščeno z informacijami, ki jih dajejo računovodski izkazi posameznih podjetij, saj v posebnih postavkah izkazujejo poslovne dogodke, ki se nanašajo na povezana podjetja, veliko informacij pa mora biti zajetih tudi v pojasnilih. Za vpogled v resnično premoženjsko stanje in poslovno uspešnost skupine podjetij zaradi različnih možnih bilančnih politik posamezni računovodski izkazi ne zadoščajo in so zanj potrebni skupinski izkazi.

Zaradi potrebe po pravilnih informacijah, je v številnih državah sestavljanje skupinskih računovodskih izkazov predpisano z zakoni. V Sloveniji predpisuje sestavljanje skupinskih izkazov 60. člen ZGD.

Uporabniki informacij, ki jih dajejo skupinski računovodski izkazi, so predvsem lastniki posameznih podjetij in njihovi predstavniki, upniki, vodstva podjetij, kupci, delojemalci ter javnost, ki jo to zadeva. Zanimajo jih informacije o finančnem položaju, poslovnem izidu in spremembi finančnega položaja skupine podjetij.

Lastniki kapitala obvladujočega podjetja dobijo na podlagi skupinskih izkazov predvsem informacije za sprejemanje odločitev o povečanju ali zmanjšanju njihove naložbe v to obvladujoče podjetje. Zanimajo jih zlasti pričakovane dividende in povečanje čistega premoženja, kar vpliva na vrednost deležev oziroma delnic. S tem ko je izločena različnost poslovnega uspeha v skupini in so izkazana morebitna tveganja pri drugih članih skupine, dobijo delničarji pravilnejše informacije o vrednosti svojih naložb (Küting, Weber, 1989, str. 48). To pomeni, da delničarji lahko zahtevajo večje dividende, če obvladujoče podjetje izkazuje bistveno manjše dobičke od dobičkov skupine. Če pa obvladujoče podjetje izkazuje in izplačuje večje dividende od dobičkov skupine, se dividende izplačujejo na račun zmanjšanja sredstev drugih podjetij (Vrankar, 1994, str.156-157).

Lastniki obvladujočega podjetja so hkrati posredno tudi lastniki njegovih odvisnih podjetij, zato želijo spoznati resnično premoženjsko in finančno stanje ter poslovno uspešnost teh podjetij. Posamezni računovodski izkazi odvisnih podjetij takšnega vpogleda ne omogočajo, ker vsebujejo tudi vse posle med povezanimi podjetji, ki pa niso nujno posledica poslovanja, kakršno je običajno s podjetji, s katerimi ni lastniških povezav.

Samostojna bilanca stanja matičnega podjetja kaže le matični račun naložbe v podrejeno družbo, ne prikazuje pa narave sredstev, prednostnih delnic in obveznic podrejene družbe, ki imajo prednost pred navadnimi delnicami matične družbe. Ne prikazuje tudi donosnosti poslovanja podrejene družbe. Zadržani dobiček podrejenih družb ni znan, če ga matična družba ni vključila v svoje računovodske izkaze. Podrejena družba, ki posluje z izgubo, si lahko izposoja denarna sredstva od matične družbe, a njena izguba pri njej ni vidna. Podrejena družba lahko tudi izplača dividende matični družbi iz vplačanega presežka kapitala, tako da ima matična družba na videz ugodnejšo bilanco uspeha (Kennedy, McMullen, 1968, str. 181). Gre torej za posle, ki niso običajni med povezanimi podjetji, ker imajo namen doseči le določene bilančno-politične cilje.

Z uporabo izbrane bilančne politike lahko med seboj povezana podjetja zameglijo oziroma onemogočijo vpogled v svoje resnično premoženjsko in finančno stanje ter poslovno uspešnost. Primeri takšne bilančne politike so lahko (Vrankar, 1994, str.157):

- različno datiranje računovodskih izkazov posameznih podjetij, zaradi česar se poslovni izidi med podjetji časovno ne ujemajo;
- obračunavanje blaga in storitev nad primerljivimi tržnimi cenami ali pod njimi, tako da podjetje lažje dosega zaželene poslovne izide;
- uporaba različnih načel vrednotenja in izkazovanja v posameznih računovodskih izkazih;

- prenos "kritičnih" dejavnosti v podjetja, katerih računovodskih izkazov ni potrebno objavljati ali revidirati.

Z opisano politiko bilanciranja in podobnim ravnanjem je vsem vpletenim osebam okrnjena možnost odločanja na podlagi resničnih informacij. Skupinski računovodski izkazi pa nevtralizirajo oziroma izločijo posledice omenjenih bilančnih politik in omogočijo vpogled v resnično premoženjsko in finančno stanje ter poslovno uspešnost skupine.

Skupinski računovodski izkazi ne morejo biti nadomestilo za posamične računovodske izkaze matične družbe in odvisnih družb, ampak so lahko le dopnilo posamičnim izkazom. Posamični izkaz podjetja je primarnega pomena z vidika informacijske vrednosti, konsolidiran izkaz skupine ima le dodatno informacijsko vrednost. Posamični izkaz podjetja lahko izkazuje zelo ugoden premoženjski, uspešnostni in finančni položaj posameznega podjetja, vendar če je to podjetje združeno v skupino, kjer je določen del podjetij v slabem uspešnostnem in finančnem položaju, nam konsolidiran izkaz ne more dati prave slike o položaju posameznih podjetij.

Skupinska bilanca stanja združuje rezultate uspešnih in neuspešnih družb in ne omogoča informacij o pričakovanih dividendah v njih. Podatki združeni v konsolidiranem izkazu so mnogokrat neprimerljivi, ker različna podjetja uporabljajo različne metode vrednotenja sredstev in izkazovanja obveznosti, njihova računovodska obdobja niso poenotena in podobno. Zato je v vsakem primeru potrebna previdnost (Turk, 1989, str. 225).

2.1. Opredelitev kontrole

Konsolidiranje je potrebno zaradi povezanosti podjetij v skupine oziroma zaradi medsebojnega kontroliranja. Da lahko opredelimo skupino podjetij, moramo najprej opredeliti pojem kontrole (obvladovanja).

V zgodovini sta se oblikovala dva koncepta kontrole (Ilovar, 1996, str. 7):

- koncept pravne kontrole in
- koncept ekonomske kontrole.

Koncept pravne kontrole se je uveljavil v anglo-ameriškem svetu, po katerem je pravna kontrola zagotovljena, če ima matično podjetje določen odstotek glasovalnih pravic ali lastniškega kapitala povezanega podjetja.

Koncept ekonomske kontrole se je uveljavil v nemškem svetu, izhaja pa iz dejanskih povezav med podjetji. V skupino so vključena vsa podjetja, na katera ima matično podjetje neposreden ali posreden večinski vpliv, ne glede na njegovo pravno ozadje. To pomeni, da lahko skupino

sestavljajo tudi lastniško samostojna podjetja, če eno podjetje lahko uveljavlja tolikšen večinski vpliv na druga podjetja, da jih dejansko upravlja. Lastništvo kapitala je samo eden od načinov za doseganje prevladujočega vpliva v drugih podjetjih. Računovodski izkazi skupine, sestavljeni v skladu s konceptom ekonomske kontrole, dajejo informacije o stanju in uspehu gospodarske enote.

V SRS in ZGD prevladuje koncept pravne kontrole. Uveljavljen pa je tudi v 7. smernici EU.

3. Novosti pri konsolidiranju v Sloveniji

V Sloveniji je bilo do leta 2002 področje konsolidiranja v strokovnem smislu malo obdelano. Spremembe in dopolnitve ZGD ter prenovljeni SRS prinašajo vrsto novosti v konsolidiranje. Novosti so pri vsebini, metodah in postopkih konsolidiranja kar opisujem v nadaljevanju. Novi pa so tudi nekateri izrazi v zvezi z konsolidiranjem.

Zakonske oziroma pravne podlage za konsolidiranje računovodskih izkazov povezanih družb izhajajo iz ZGD. Zakon je temeljni okvir za konsolidiranje. Strokovne usmeritve so podane v SRS in sicer v uvodu in v standardih, ki opredeljujejo posamezne gospodarske kategorije ter računovodske izkaze. Prenovljeni SRS vsebujejo podrobnejša določila o vsebini in načinu izvedbe konsolidiranja.

Vsa zakonska določila glede konsolidiranja so združena v 53. členu ZGD, katerega naslov je Konsolidirano letno poročilo. Prenovljeni SRS pa v 9. točki uvoda z naslovom Uskupinjevanje (konsolidiranje) računovodskih podatkov v računovodskih izkazih obširno opredeljujejo izhodišča, metode in postopke konsolidiranja, vsak posamezen SRS pa ureja konsolidiranje v posebnem poglavju.

SRS izhajajo iz domneve, da konsolidiranje zajema zgolj postavke iz računovodskih poročil, za katere so pripravljene posebni SRS in zato ni izdelan poseben standard, ki bi obravnaval le konsolidiranje. V vsakem SRS, ki se nanaša na kako postavko iz računovodskega poročila, je v posebnem poglavju rešeno tudi vprašanje v zvezi z ustreznim konsolidiranjem (Ilovar, 1996, str. 1). V uvodu v SRS pa so pojasnjena nekatera načelna izhodišča konsolidiranja.

SRS so izvirna združitev domače računovodske teorije z mednarodnimi zahtevami, zlasti MRS in smernicami Evropske zveze. Njihova posebnost pa je, da obravnavajo računovodenje kot celoto za notranje in zunanje potrebe podjetij. Niso usmerjeni zgolj v zunanje računovodsko poročanje o dosežkih v preteklosti kot MRS.

4. Izhodišča pri konsolidiranju

Za poslovna leta, ki so se pričela 1. januarja 2002 in kasneje ne sestavljamo več le skupinskih računovodskih izkazov, ki obsegajo:

- skupinsko bilanco stanja;
- skupinski izkaz uspeha
- ter pojasnil k njima,

ampak sestavljamo konsolidirana oziroma skupinska letna poročila.

Zakon o gospodarskih družbah določa:

- vsebino konsolidiranega letnega poročila;
- zavezanca za sestavitev konsolidiranega letnega poročila;
- sodila za določanje nadrejenih oziroma podrejenih družb;
- družbe, ki jih ni treba vključiti v konsolidiranje in
- vprašanja, ki naj jih podrobneje uredijo SRS.

Prenovljeni SRS pa določajo:

- kdo sestavlja skupino podjetij;
- katera podjetja so izključena iz konsolidiranja,
- kdaj obvladujočemu podjetju ni potrebno sestavljati skupinskih računovodskih izkazov;
- metode konsolidiranja in
- vsebino razkritij v skupinskih računovodskih izkazih.

Primerjava določil zakona in prenovljenih SRS nam daje vtis neuskkljenosti, kar pa ni res. To je pripisati zlasti uporabi različnih izrazov za vsebinsko enake ali podobne pojme. Ob natančnejši proučitvi lahko ugotovimo, da sta ZGD in SRS vsebinsko usklajena.

Zakon uporablja izraz nadrejene in podrejene družbe, prenovljeni SRS pa govorijo o obvladujočem podjetju ter o odvisnih, pridruženih in skupaj obvladovanih podjetjih. Obvladujoče podjetje vsebinsko ustreza nadrejeni družbi, odvisna, pridružena in skupaj obvladovana podjetja pa so podrejene družbe.

4.1. Konsolidirano letno poročilo

V 53. členu ZGD je predpisano, da konsolidirano letno poročilo obsegajo:

- konsolidirana bilanca stanja;
- konsolidirani izkaz poslovnega izida;
- priloge h konsolidiranim izkazom;
- konsolidiran izkaz gibanja kapitala;
- konsolidiran izkaz finančne izida in
- poslovno poročilo družb, ki so vključene v konsolidacijo.

Glede prilog h konsolidiranim računovodskim izkazom je treba smiselno upoštevati 65. člen ZGD, ki opredeljuje vsebino prilog k izkazom in opis metod, ki so bile uporabljene pri sestavljanju konsolidiranih računovodskih izkazov.

V skladu s 66. členom ZGD mora poslovno poročilo družb, ki so vključene v konsolidacijo, vsebovati najmanj pošten prikaz razvoja poslovanja in položaja skupine ter prikazati tudi:

- pomembne poslovne dogodke po koncu poslovnega leta;
- pričakovani razvoj družb v skupini;
- dejavnosti družb v skupini na področju raziskav in razvoja,
- podružnice družb v skupini ter
- dejavnosti podružnic družb v tujini.

Vsa določila o razkritjih v posamičnih računovodskih izkazih veljajo smiselno v enakem obsegu tudi za konsolidirane računovodske izkaze.

S takšno strokovno urejenostjo področja konsolidiranja je doseženo, da bodo lastnikom in ostali strokovni javnosti na voljo kakovostni podatki o poslovanju povezanih družb.

4.2. Zavezanci za sestavljanje konsolidiranih letnih poročil

Konsolidirano letno poročilo mora po 53. členu ZGD sestaviti družba s sedežem v Republiki Sloveniji, ki je nadrejena eni ali več družbam s sedeži v republiki Sloveniji ali zunaj nje (podrejenim družbam), če so organizirane kot kapitalske družbe oziroma imajo drugo istovrstno pravnoorganizacijsko obliko po pravu države sedeža družbe.

ZGD v 53. členu navaja kdaj je družba nadrejena drugi (podrejeni družbi). Pogoji za nastanek razmerja podrejenosti in nadrejenosti so v diplomskem delu opisani v poglavju o opredelitvi skupine.

Ne glede na šesti odstavek 53. člena ZGD v konsolidacijo ni treba vključiti podrejene družbe, če to ni pomembno za resničen in pošten prikaz po četrtem odstavku 53. člena ZGD. Če več družb izpolnjuje merilo podrejenosti in nadrejenosti, jih je treba vključiti v konsolidacijo, če so vse skupaj pomembne za resničen in pošten prikaz po četrtem odstavku 53. člena ZGD.

ZGD v zvezi s postopki konsolidacije napotuje na uporabo standardov; ti določajo:

- podrobnejša merila za opredelitev podrejenih družb;
- primere, v katerih nadrejena družba, ki je podrejena drugi nadrejeni družbi s sedežem zunaj republike Slovenije, ni dolžna sestaviti konsolidiranega letnega in poslovnega poročila;

- druge primere, v katerih nadrejena družba ni dolžna sestaviti konsolidiranega letnega in poslovnega poročila oziroma ni dolžna vključiti v konsolidacijo posameznih podrejenih družb;
- način in obseg konsolidacije ter vsebino konsolidiranega letnega in poslovnega poročila.

Zakon torej nalaga SRS, da določijo, v katerih primerih nadrejena družba ni dolžna sestaviti konsolidiranega letnega poročila. Prenovljeni SRS tako določajo dva primera, ko sestavitev konsolidiranega letnega poročila ni obvezna:

- obvladujočemu podjetju, ki je samo odvisno podjetje, ni treba sestavljati konsolidiranih računovodskih izkazov, če v to privolijo manjšinski lastniki kapitala; mora pa pojasniti vzroke zakaj jih ni sestavilo, skupaj s podlagami, na katerih so zasnovani računovodski izkazi odvisnih podjetij v njihovih ločenih računovodskih izkazih;
- obvladujočemu podjetju, ki skupaj z odvisnimi podjetji, ki sestavljajo celoto, v seštevku zbirno ne izpolnjujejo zakonsko določenih pogojev za razvrstitev med srednja podjetja, ni treba sestavljati konsolidiranih računovodskih izkazov; mora pa razkriti zakonsko določene informacije in podatke o podjetjih v skupini.

4.3. Opredelitev skupine podjetij

4.3.1. Opredelitev skupine po SRS

Skupinski računovodski izkazi se sestavljajo za skupine podjetij. Pomembna novost v prenovljenih SRS je opredelitev skupine, ki vključuje tudi pridružena podjetja in skupaj obvladovana podjetja.

STARI SLOVENSKI RAČUNOVODSKI STANDARDI

Stari SRS so uporabljali v zvezi z konsolidiranjem naslednje pojme (Slovenski računovodski standardi, 1993, str. 16):

- matično podjetje: podjetje, ki ima eno ali več odvisnih podjetij;
- odvisno podjetje: podjetje, ki ga usmerja matično podjetje;
- pridruženo podjetje: podjetje, v katerem ima vlagatelj pomemben vpliv;
- skupina podjetij, ki jo sestavljajo matično podjetje in njegova odvisna podjetja, ne pa tudi pridružena podjetja.

Pri vključevanju podjetja v skupino je bil po starih SRS odločilen večinski vpliv.

Skupina podjetij, torej matično (obvladujoče) podjetje in odvisna podjetja, ki se štejejo za povezana, morajo sestavljati in predlagati konsolidirane računovodske izkaze. Matično podjetje ima torej v odvisnem podjetju večinski vpliv.

NOVI RAČUNOVODSKI STANDARDI

Prenovljeni SRS pa uporabljajo drugačne pojme. Po njih skupino sestavljajo (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 19):

- obvladujoče podjetje;
- podjetja, odvisna od njega zaradi deleža v kapitalu;
- podjetja, odvisna od njega zaradi prevladujočega vpliva iz drugih razlogov;
- pridružena podjetja, v katerih ima pomemben vpliv, ne pa tudi prevladujoč vpliv;
- podjetja, obvladovana skupaj z drugimi lastniki.

Za takšno skupino sestavlja obvladujoče podjetje skupinske računovodske izkaze.

Obvladujoče podjetje ima v pridruženem podjetju pomemben vpliv, če je udeleženo v njegovem kapitalu z najmanj 20 %.

4.3.2. Opredelitev skupine po ZGD

Stari ZGD govori o povezanih družbah, ki morajo sestavljati konsolidirane računovodske izkaze, medtem ko novi ZGD opredeljuje nadrejene in podrejene družbe, ki morajo izdelati konsolidirano letno poročilo.

STARI ZAKON O GOSPODARSKIH DRUŽBAH

V 460. členu starega ZGD so opredeljene povezane družbe. Značilnost povezanih družb je, da so pravno samostojne, vendar pa ekonomsko podrejene ali nadrejene oziroma v razmerjih enakopravnosti na podlagi kapitalskega vplivanja ali povezav s podjetniškimi pogodbami.

60. člen ZGD je posebej govoril o konsolidiranih računovodskih izkazih, in sicer je določal, da morajo povezane družbe sestavljati in predlagati tudi konsolidirane letne računovodske izkaze sestavljene iz konsolidirane bilance stanja ter konsolidiranega izkaza uspeha z ustreznimi pojasnili pod pogoji in na način, ki ga določajo računovodski standardi.

NOVI ZAKON O GOSPODARSKIH DRUŽBAH

Po novem ZGD tvorijo skupino nadrejena družba in ena ali več podrejenih družb, ki so organizirane kot kapitalske družbe oziroma istovrstno pravnoorganizacijsko obliko po pravu države sedeža družbe. Za takšne družbe je potrebno izdelati konsolidirano letno poročilo.

Družba je nadrejena drugi družbi (podrejeni družbi) (Zakon o gospodarskih družbah s pojasnili in sodno prakso, 2002, str. 262):

- če ima v drugi družbi večino glasovalnih pravic, ali

- če ima pravico imenovati oziroma odpoklicati večino članov uprave ali nadzornega sveta druge družbe, ali
- če ima pravico do prevladujočega vpliva nad drugo družbo na podlagi podjetniške pogodbe oziroma na podlagi pravnega temelja, ali
- če ima v drugi družbi najmanj 20 % glasovalnih pravic in je bila večina članov uprave ali nadzornega sveta te družbe, ki so opravljali to funkcijo v preteklem poslovnem letu in jo še opravljajo takrat, ko je treba sestaviti konsolidirana poročila, imenovana izključno zaradi izvrševanja glasovalnih pravic nadrejene družbe, ali
- če je delničar oziroma družbenik v drugi družbi in če na podlagi dogovora z drugim delničarjem oziroma družbenikom te družbe nadzoruje večino glasovalnih pravic v tej družbi, ali
- če je udeležena v kapitalu druge družbe z najmanj 20 % in
 - bodisi dejansko izvršuje prevladujoč vpliv;
 - bodisi sta obe podrejeni enotnemu vodenju druge nadrejene družbe.

Naštetim pravicam nadrejene družbe se prištejejo tudi glasovalne pravice oziroma pravice do imenovanja in odpoklica, ki jih ima podrejena družba, in navedene pravice oseb, ki delujejo za račun nadrejene družbe.

Tudi pri prenovljenih SRS in ZGD še vedno lahko opazimo, da SRS uporablja pojem podjetje, ZGD pa uveljavlja pojem družba.

Prenovljeni SRS bolj ohlapno opredeljujejo merila za vključitev v skupino kot ZGD. Temeljijo predvsem na strokovnih računovodskih izhodiščih, v skladu s katerimi se podjetja vključujejo v konsolidiranje glede na velikost vpliva, ki ga obvladujoče podjetje lahko uresničuje v drugem podjetju.

4.3.3. Opredelitev skupine na podlagi MRS in 7. smernice

7. smernica in MRS pojmujejo skupino tako kot prenovljeni SRS, saj zahtevajo, da se v konsolidirane računovodske izkaze zajamejo tudi podjetja, v katerih ima vlagatelj pomemben, ne pa tudi prevladujoč vpliv. MRS uporabljajo izraz matično podjetje, SRS pa obvladujoče podjetje.

Podjetja, v katerih obstaja pomemben vpliv, so pridružena in skupna podjetja. Glede na to, da ima vlagatelj pomemben vpliv na pridruženo in skupno podjetje, prevzame tudi ustrezni delež odgovornosti zanj in mora zato v skupinskih računovodskih izkazih prikazati svoj delež v poslovnem izidu teh podjetij.

Odvisno podjetje je podjetje, ki ga usmerja matično podjetje. Predpostavka, da obstaja usmerjanje po MRS 27, velja, če ima matično podjetje neposredno ali posredno, prek

odvisnih podjetij, več kot polovico glasovalne moči v podjetju, razen če je v izjemnih primerih moč nedvoumno dokazati, da ta glasovalna premoč ne pomeni usmerjanja. Usmerjanje prav tako obstaja, čeprav ima matično podjetje v podjetju polovico ali manj glasovalne moči, v primerih ko (Mednarodni računovodski standardi, 1995, str. 306):

- obvladuje prek polovice glasovalnih pravic na podlagi dogovora z drugimi finančnimi vlagatelji;
- ima moč voditi politiko financiranja in poslovanja v podjetju po zakonu ali na podlagi pogodbe;
- ima moč imenovati ali odpoklicati večino članov upravnega odbora ali ustreznega upravljalnega organa ali
- ima večino glasov na sejah upravnega odbora ali ustreznega upravljalnega organa.

Pridruženo podjetje je podjetje, v katerem ima vlagatelj neposredno ali posredno, prek odvisnih podjetij, 20 do 50 odstotkov glasovalne moči (delež v lastniškem kapitalu podjetja) in mu to zagotavlja pomemben vpliv v podjetju, v katero vlaga, razen če je mogoče nedvoumno dokazati, da to ni res. Vlagatelj ima s tem pravico sodelovati pri odločanju o politiki financiranja in poslovanja podjetja, nima pa pravice usmerjati to podjetje. Dokaz za vlagateljev pomemben vpliv je običajno eno ali več naslednjih dejstev (Mednarodni računovodski standardi, 1995, str. 316):

- zastopstvo v upravnem odboru ali ustreznem upravljalnem organu podjetja, v katero vlaga;
- sodelovanje v procesih odločanja;
- pomembni posli med vlagateljem in podjetjem, v katero vlaga;
- medsebojno izmenjavanje vodilnega osebja ali
- zagotavljanje bistvenih strokovnih informacij.

Če ima vlagatelj neposredno ali posredno, prek odvisnih podjetij, manj kot 20% glasovalne moči v podjetju, v katero vlaga, velja predpostavka, da nima pomembnega vpliva, razen, če je mogoče tak vpliv nedvoumno dokazati.

Skupno podjetje pa nastane z združitvijo interesov dveh ali več vlagateljev, med katerimi nobeden nima prevladujočega vpliva.

Enako kot SRS tudi MRS določajo, da konsolidiranih računovodskih izkazov ni treba sestavljati matičnemu podjetju, ki je v celoti ali skorajda v celoti v lasti drugega podjetja, če jih njegovo matično podjetje ne zahteva oziroma če pridobi privolitev lastnikov manjšinskih kapitalskih deležev. Takšno matično podjetje, ki ne pripravlja konsolidiranih računovodskih izkazov, ker je samo odvisno podjetje, razkrije v ločenih računovodskih izkazih:

- razlog, zaradi katerega ne predstavlja konsolidiranih računovodskih izkazov,
- podlage, ki jih je uporabilo pri obračunavanju odvisnih podjetij in ime in uradni sedež matičnega podjetja, ki pripravlja konsolidirane računovodske izkaze.

4.4. Izločitev iz konsolidiranja

Glede primerov, v katerih podrejene družbe oziroma odvisnega podjetja ni treba ali ni dopustno vključiti v konsolidacijo, se ZGD in prenovljeni SRS nekoliko razlikujejo.

Zakon dopušča možnost, da se v konsolidacijo ne vključi ena ali več podrejenih družb, če to ni pomembno za resničen in pošten prikaz finančnega položaja in poslovnega izida skupine.

Prenovljeni SRS te možnosti ne omenjajo; določajo le, katera odvisna podjetja se ne vključijo v konsolidacijo.

V skupino in s tem v konsolidiranje so zajeta vsa podjetja ki izpolnjujejo z zakonom in standardi predpisana sodila, ne glede na to, kje so oziroma s kakšno dejavnostjo se ukvarjajo. Da neko podjetje v skupini opravlja popolnoma drugo dejavnost kot preostala podjetja, ne sme biti vzrok, da ga ne bi konsolidirali. Slovenski računovodski standardi tako omenjajo le dva primera, ko je treba odvisno podjetje izločiti iz konsolidiranja, če želimo zagotoviti resničen prikaz premoženjskega in finančnega stanja ter poslovnega izida.

Prvi primer izključitve iz konsolidiranja obravnava odvisno podjetje, ki naj bi ga obvladujoče podjetje usmerjalo le začasno, ker ga je kupilo in ga ima v lasti le zato, da ga bo prav kmalu odtujilo. Zaradi zgolj kratkoročnih interesov obvladujočega podjetja tako podjetje ni gospodarska enota s skupino in ga zato z vidika skupine obravnavamo kot vsako drugo finančno naložbo, katere namen je doseči dobiček.

Drugi primer podjetja, ki ga moramo izločiti iz konsolidiranja, je odvisno podjetje, ki posluje v okviru strogih dolgoročnih omejitev, ki pomembno zmanjšujejo njegovo zmožnost, da bi preneslo svoja sredstva na obvladujoče podjetje. Obvladujoče podjetje na daljši rok ne more uresničevati gospodarskih ciljev, ki jih ima v zvezi s takim odvisnim podjetjem (npr. podjetje v stečajju).

Z možnostjo izpustitve nepomembnih družb iz konsolidiranja se približujemo praksi v drugih pomembnih evropskih državah. Prednost je lahko v manjših stroških konsolidiranja, slabost pa v tem, da je presojanje o pomembnosti vedno povezano s subjektivnimi ocenami, ki so v očeh lastnikov, upnikov, izdelovalcev konsolidiranih izkazov in revizorjev lahko precej različne.

Zgornja opredelitev izključitve odvisnih podjetij se ujema z MRS, poleg tega pa MRS 27 v 12. členu opisuje tudi izključitev odvisnega podjetja iz konsolidiranja, če je njegovo poslovno delovanje povsem drugačno od tistega pri drugih podjetjih v skupini in bi vključitev povzročila neskladje ter nerealno sliko poslovanja skupine. Vendar pa izključitev zaradi opisanega razloga ni opravičena, če je s konsolidiranjem takih odvisnih podjetij in

razkrivanjem dodatnih informacij o različnem poslovnem delovanju odvisnih podjetij v skupinskih računovodskih izkazih mogoče zagotoviti boljše informacije.

7. smernica državam članicam omogoča, da se pod določenimi pogoji odvisna podjetja lahko izključi iz konsolidiranja in sicer v primeru (Nose, 1993, str. 17):

- nepomembnosti odvisnega podjetja (materiality principle);
Nekatera odvisna podjetja so individualno neznatna v primerjavi s celotno skupino in se lahko izključijo iz konsolidiranja. Če pa vsa posamično materialno nepomembna podjetja skupaj predstavljajo pomemben delež v skupini, jih je potrebno popolnoma konsolidirati.
- finančnih holdinških podjetij;
- podjetij, katerih vključitev bi zahtevala nesorazmerno visokih stroškov in časovne zamude, ki bi jo povzročilo zbiranje podatkov za vključitev odvisnega podjetja v konsolidacijo;
- ostrih dolgoročnih restrikcij pri usmerjanju managementa in upravljanju s premoženjem odvisnega podjetja;
- nakupa kapitalskega deleža odvisnega podjetja zaradi nadaljnje prodaje;
- različnih dejavnosti matičnega in odvisnih podjetij.

Izključitev je obvezna do te mere, da se ohrani realnost in objektivnost skupinskih izkazov.

4.5. Razkritja v konsolidiranih računovodskih izkazih

Vsa podjetja so dolžna v svoja letna poročila vključiti predpisane letne računovodske izkaze in v prilogi k izkazom pojasnila k njim. Pojasnila so dodatne informacije o vrednostih, ki so izkazane v obrazcih računovodskih izkazov. Predpisuje jih ZGD, nekatera neposredno v 65. členu, druga v drugih členih poglavja, ki opredeljujejo poslovne knjige in letna poročila, sicer pa se sklicuje tudi na neposredno uporabo SRS.

65. člen ZGD zahteva, da morajo pojasnila skupinskih računovodskih izkazov vsebovati vsaj naslednje podatke (Zakon o gospodarskih družbah s pojasnili in sodno prakso, 2002, str. 126):

- osnovne podatke o matični družbi kot so: ime firme, sedež, lastniški kapital;
- o vseh odvisnih družbah te matične družbe, ne glede na dejavnost, ki jo opravljajo, ali državo, v kateri obstajajo (seznam odvisnih podjetij vsebuje ime, sedež, lastniški kapital, delež glasovalne moči);
- o vseh pridruženih družbah, v katerih ima matična družba vpliv, vendar niso odvisne družbe;
- o drugih družbah, v katerih ima matična družba več kot polovico delnic, a nima vpliva (ni odvisno podjetje);
- razloge, zaradi katerih posamezna odvisna družba ni skupinska;
- opis metode, uporabljene pri obračunavanju odvisnih podjetij.

Če ima matično podjetje odvisna podjetja v tujini, je potrebno pojasniti metodo preračunavanja računovodskih izkazov iz tujih valut ter navesti tečajno razliko za obdobje, v katerem je bila vključena v lastniški kapital.

5. Teorije, predpostavke in metode, na katerih temelji izdelovanje konsolidiranih računovodskih izkazov

5.1. Teorije konsolidiranja

Glede na interes, ki naj bi ga zadovoljevali skupinski računovodski izkazi poznamo tri teorije konsolidiranja (Ilovar, 1996, str. 12):

- interesna teorija;
- teorija matičnega podjetja;
- teorija enotnega podjetja.

Razlike med teorijami se pojavljajo zaradi:

- različnih informacijskih potreb uporabnikov, ki jih postavljajo v ospredje;
- načina obračunavanja poštene vrednosti premoženja;
- načina izkazovanja manjšinskih deležev in
- načina obračunavanja poslovnih dogodkov med podjetji znotraj skupine.

Interesna teorija

Skupinski računovodski izkazi služijo interesu lastnika, ki ima večinski vpliv. Vsa sredstva in obveznosti, zajeta v skupinskih izkazih, so last matičnega podjetja. Skladno s tem je v konsolidiranih računovodskih izkazih zajet le sorazmerni del sredstev in obveznosti odvisnega podjetja, ki ustreza deležu matičnega podjetja v kapitalu odvisnega podjetja. Skrite rezerve ali bremena, ki se ugotovijo ob nakupu deleža, se upoštevajo le v sorazmernem deležu. Manjšinski deleži se ne izkazujejo (predstavljajo obveznost do tretjih). Dobički in izgube iz medsebojnih poslovnih dogodkov se izločijo do višine deleža matičnega podjetja. Pri tej teoriji gre za sorazmerno, in ne popolno konsolidacijo, ki se uporablja pri obračunavanju skupnih podjetij.

Teorija matičnega podjetja

Teorija izhaja iz načela, da so skupinski računovodski izkazi matičnega podjetja. Gre torej za razširitev interesne teorije, saj so v konsolidacijo vključena vsa sredstva in obveznosti odvisnih podjetij s tem, da se ločeno prikaže manjšinski delež med obveznostmi. Manjšinski delež se izračunava na osnovi deleža v knjižnih vrednostih premoženja in obveznosti odvisnega podjetja. Razlika iz konsolidiranja se ne obračunava. Dobički ali izgube, ki pripadajo manjšinskim lastnikom se prikažejo v posebni postavki v konsolidiranem izkazu

uspeha. Dobički in izgube iz medsebojnih poslovnih dogodkov v skupini se v znesku manjšinskih deležev obravnavajo kot poslovni dogodki s tretjimi osebami, deleži, ki se nanašajo na matično podjetje, pa se izločijo iz vsote vseh dobičkov in izgub.

Teorija enotnega podjetja

V tej teoriji so večinski in manjšinski delničarji obravnavani enako. Vsa sredstva in obveznosti se podjetij v skupini pripadajo skupini. V skupinskih izkazih se matičnemu podjetju dodeli sorazmerni del sredstev in obveznosti ter skritih rezerv in bremen. Teorija enotnega podjetja se od teorije matičnega podjetja razlikuje prav v izkazovanju manjšinskega deleža. Po teoriji enotnega podjetja so manjšinski deleži izračunani ob upoštevanju prilagoditev in izkazani kot del kapitala skupine in ne kot obveznost. Dobiček ali izguba skupine se sorazmerno razdeli med večinske in manjšinske lastnike. Dobički in izgube iz medsebojnih poslovnih dogodkov se v celoti izločijo. Po SRS se deleži manjšinskih lastnikov izkazujejo ločeno v okviru kapitala, zato lahko sklepamo da je ta teorija izhodišče za izdelavo skupinskih izkazov v Sloveniji. Sedma smernica EU in MRS se ne sklicujejo izrecno na teorijo matičnega ali na teorijo enotnega podjetja.

5.2. Računovodske predpostavke konsolidiranja

Temeljne predpostavke konsolidiranja so pomembne predvsem zato, da lahko razumemo izrazno moč skupinskih računovodskih izkazov. V nasprotju z računovodskimi izkazi posameznega podjetja imajo skupinski izkazi predvsem informacijsko funkcijo. Za oblikovanje skupinskih izkazov so potrebni postopki, ki jih imenujemo konsolidiranje. Skupinski izkazi ne izvirajo iz posebnega knjigovodstva, kot velja za posamezne izkaze. Sestavijo se z združitvijo računovodskih izkazov posameznih pravno samostojnih podjetij, pri čemer so potrebni tudi nekateri popravki oziroma skupinska knjiženja in vodenje njihove evidence (Vrankar, 1994, str. 160-161).

Pri sestavljanju konsolidiranih izkazov je treba upoštevati vse računovodske predpostavke, ki veljajo za posamezne izkaze in tudi tiste, ki se nanašajo posebej na konsolidiranja. Sedma smernica EU navaja naslednje računovodske predpostavke, ki jih je treba upoštevati pri konsolidiranju:

1. Predpostavka enotnega podjetja;

To je temeljna predpostavka konsolidiranja, ki zahteva da morajo skupinski računovodski izkazi prikazati premoženjsko in finančno stanje ter poslovni izid skupine podjetij, kot da gre za eno podjetje. Za to so potrebni postopki, ki preprečujejo dvojno zajemanje sredstev in obveznosti in ki poslovne dogodke med podjetji v skupini obravnavajo kot poslovne dogodke znotraj enega podjetja.

Postopki, ki jih zajema konsolidiranje so naslednji:

- konsolidiranje kapitala;
- izločitev terjatev in obveznosti;
- izločitev dobičkov in izgub iz medsebojnih poslovnih dogodkov;
- izločitev prihodkov in odhodkov.

2. Predpostavka izkazovanja resničnega premoženjskega in finančnega stanja ter poslovnega izida;

Če predpostavka pri skupinskih računovodskih izkazih ni izpolnjena, morajo biti v dodatku pojasnjeni vzroki ter vpliv na premoženjsko in finančno stanje ter na poslovni izid skupine.

3. Predpostavka popolnosti skupine;

V skupinskih računovodskih izkazih je potrebno zajeti matično podjetje in vsa podjetja, ki v skladu s predpisi in standardi spadajo v skupino, ne glede na sedeže in dejavnosti teh podjetij

4. Predpostavka popolnosti vsebine računovodskih izkazov in enotnega zajemanja vanje;

V skladu s to predpostavko je potrebno zajeti v konsolidacijo vsa sredstva, obveznosti, prihodke in odhodke vseh podjetij, ki sestavljajo skupino. Za vse omenjene postavke je potrebno uporabljati enoten način zajemanja, torej tistega, ki je v skladu s standardi in predpisi države matičnega podjetja. To pomeni, da je treba računovodske izkaze posameznih podjetij prilagoditi računovodskim izkazom, ki jih za konsolidiranje uporablja matično podjetje in tako sestaviti posebne računovodske izkaze. Posebne računovodske izkaze sestavljajo predvsem podjetja v tujini.

5. Predpostavka enotnega vrednotenja;

Vsa sredstva in obveznosti se vrednotijo po enotnih metodah, ki so veljavne za računovodske izkaze matičnega podjetja. Upoštevati moramo metode, ki so dopustne v državi matičnega podjetja in jih matično podjetje tudi uporablja. Če v državi odvisnega podjetja ne dovolijo uporabe te metode in je predpisana uporaba drugih metod, se le-te lahko upoštevajo, vendar moramo v dodatku h skupinskim računovodskim izkazom razložiti in utemeljiti razlike.

6. Predpostavka istega (enotnega) datuma;

Uresničevanje omenjene predpostavke zagotavlja, da skupinski izkazi prikazujejo resnično finančno stanje ter poslovni izid skupine, saj preprečuje časovno različen prikaz obveznosti in poslovnih izidov med podjetji v skupini. Načelo doslednosti zahteva, da morata biti dolžina poročevalskih obdobj, na katera se računovodski izkazi nanašajo, in morebitna razlika v datumih računovodskih izkazov iz obdobja v obdobje enaki.

Konsolidirani računovodski izkazi se sestavljajo na isti datum kot računovodski izkazi matičnega podjetja, zato morajo biti načeloma tudi vsi računovodski izkazi odvisnih podjetij sestavljeni na ta dan. SRS določajo, da je treba za računovodske izkaze (predmet konsolidiranja), ki so sestavljeni na različne datume, izvesti preračun zaradi učinkov pomembnih poslov ali drugih poslovnih dogodkov med podjetji v skupini, ki nastanejo od teh datumov do datuma računovodskega izkaza matičnega podjetja. Razlika med datumi poročanja pa ne sme biti večja od treh mesecev.

7. smernica v 27. členu dovoljuje državam članicam konsolidiranje tudi na podlagi računovodskih izkazov povezanih podjetij, sestavljenih največ 3 mesece pred datumom skupinskih zaključnih računov, kar je potrebno navesti in obrazložiti v dodatku h konsolidiranemu letnemu obračunu. Potrebno pa je upoštevati in navesti tudi primere, ki so posebnega pomena za premoženjski in finančni položaj ter za poslovno uspešnost konsolidiranega podjetja, ki so nastali med rokom za izdelavo njegove bilance in rokom za skupinski letni obračun. Če je rok izdelave bilance daljši od 3 mesecev pa mora povezano podjetje sestaviti vmesne računovodske izkaze.

7. Predpostavka dosledne stanovitnosti metod konsolidiranja;

Metode konsolidiranja, ki jih izberemo, moramo dosledno uporabljati iz obdobja v obdobje. Ločimo:

- Oblikovna stalnost, ki se nanaša na obliko in razčlenitev bilance stanja in izkaza uspeha ter vsebino posameznih postavk računovodskih izkazov in
- vsebinsko stalnost, ki pomeni uporabo enakih metod in postopkov pri sestavljanju računovodskih izkazov iz obdobja v obdobje.

Pri pripravljanju skupinskih izkazov običajno uporabljamo enotne računovodske usmeritve za podobne posle in poslovne dogodke v podobnih okoliščinah. MRS 27 v 17. členu tudi določa, da član skupine podjetij, ki uporablja drugačne računovodske usmeritve od usmeritev sprejetih v skupinskih izkazih, opravi preračun v njegovih računovodskih izkazih. Če taki preračuni niso izvedljivi, je treba to dejstvo razkriti v pojasnilih h skupinskemu računovodskemu izkazu.

8. Predpostavka jasnosti in preglednosti;

Cilj predpostavke je zagotoviti pomembne informacije. Če so postavke bilance stanja in izkaza uspeha ter pojasnila v dodatku vsebinsko pravilni in nedvoumno opredeljeni, je izpolnjena predpostavka jasnosti. Če pa so postavke in pojasnila predstavljeni v urejenem in razumljivem zaporedju, je izpolnjena predpostavka preglednosti.

9. Predpostavka gospodarnosti;

Sestavljanje skupinskih izkazov je obsežno in zamudno delo, zato moramo primerjati višino stroškov uporabe skupinskih postopkov s koristnostjo informacij. Izguba informacij

zaradi omejitve skupinskih postopkov je dopustna le, če ne vpliva bistveno na prikaz realnega premoženjskega in finančne stanja ter poslovnega izida skupine.

10. Predpostavka pomembnosti;

Ta predpostavka določa, da morajo računovodski izkazi vsebovati vse postavke, ki so dovolj pomembne, da lahko vplivajo na ocene odločitve uporabnikov. Nepomembni podatki lahko zmanjšajo informacijsko vrednost skupinskih računovodskih izkazov, zato jih je bolje opustiti.

5.3. Metodologija konsolidiranja

5.3.1. Načrtovanje in organizacija izdelave skupinskih izkazov

Namen skupinskih izkazov je zagotoviti informacije zunanjim uporabnikom, hkrati pa lahko posredno koristijo tudi uporabnikom znotraj skupine in matičnega podjetja.

Teoretični koncept konsolidiranja, čeprav je precej enostaven, zahteva veliko dela in časa ter zato tudi stroškov. Učinkovito zasnovana izdelava skupinskih računovodskih izkazov zagotavlja poslovodstvu matičnega podjetja oziroma skupine prednosti glede vodenja bilančne politike, kakovosti informacij, vpliva na stroške s posegi v organizacijsko sestavo skupine in omogoča uskladitev z drugimi informacijskimi, načrtovalskimi in upravljaljskimi instrumenti skupine (Ilovar, 1996, str. 17).

Konsolidirani računovodski izkazi morajo vsebovati vse za poslovodstvo matičnega podjetja pomembne informacije, ki jim omogočajo načrtovanje poslovanja in sprejemanja odločitev. Pred začetkom pripravljanih del je potrebno določiti ljudi, ki bodo odgovorni za izdelovanje skupinskih računovodskih izkazov. Naloge konsolidiranja lahko prevzamejo posebni oddelki ali pa izbrani delavci v računovodstvu.

Temeljni pogoj za konsolidiranje računovodskih izkazov posameznih odvisnih podjetij je, da so vsi sestavljeni na enoten način. Za to je potrebno oblikovati smernice, ki vsebujejo natančna navodila o vrednotenju in izkazovanju. Sestavni del smernic je tudi kontni načrt, ki mora biti oblikovan tako, da zagotavlja vse informacije, potrebne za izvedbo skupinskih postopkov in razkritja, potrebna v pojasnilih k računovodskim izkazom. Smernicam je običajno priložen sveženj obrazcev, ki zagotavljajo vse informacije, potrebne za izdelavo skupinskih računovodskih izkazov.

Na podlagi računovodskih smernic odvisna podjetja, še zlasti tista iz tujine, kjer obstajajo drugačni računovodski predpisi, sestavijo dodatne računovodske izkaze. Od organiziranosti skupine je odvisno, ali se le-ti sestavijo pri odvisnem ali pri matičnem podjetju. Odvisna podjetja bolje poznajo lokalne predpise, vendar pogosto nimajo dovolj usposobljenih ljudi in

je bolje, da to delo prenesejo na matično podjetje. Kljub temu pa je potrebno, da so ustrezni zaposleni pri odvisnem podjetju deležni posebnih znanj o konsolidiranju, s čimer se poveča njihovo zanimanje in zavedanje o potrebnosti poročanja matičnemu podjetju.

Pred prvim konsolidiranjem je potrebno sprejeti nekaj bistvenih odločitev:

- določitev podjetij, zajetih v skupino in metode po kateri se konsolidirajo;
- določitev metode prevajanja iz tuje valute;
- določitev metode konsolidiranja kapitala;
- izbira primernega računalniškega programa, ki naj zagotavlja enostavno obdelavo zahtevnih postopkov konsolidiranja, preprosto uporabo ter dokumentiranje vseh korakov in obračunov;
- izdelava poskusnih skupinskih računovodskih izkazov, s katerimi se lahko ugotovijo šibke točke in napake ter posledice le-teh na bilančno politiko;
- izbira revizorja za dodatne računovodske izkaze (odvisna podjetja v tujini) in konsolidirane računovodske izkaze.

Zelo pomembno je tudi, da se izdelava rokovi ali terminski načrt konsolidiranja. Za izdelavo le-tega je pomembno, da vsa podjetja zajeta v skupino pravočasno pošljejo matičnemu podjetju vse potrebne podatke.

Terminski načrt obsega:

- roke za zaključek knjiženja poslovnih dogodkov;
- roke za zaključek usklajevanja medsebojnih terjatev in obveznosti, prihodkov in odhodkov;
- roke za zaključek revizije posameznih računovodskih izkazov oziroma dodatnih računovodskih izkazov (odvisna podjetja v tujini);
- roke za predajo obrazcev matičnemu podjetju;
- roke za revizijo skupinskih izkazov.

5.3.2. Prevajanje računovodskih izkazov, sestavljenih v tujih valutah

Domače podjetje kot tudi podjetje v neki drugi državi se v dveh različnih primerih srečujeta s potrebo po prevedbi v tuji valuti izkazanih ekonomskih kategorij v domačo denarno enoto (Turk, 1989, str. 207):

- kadar poslovanje vključuje razmerja s tujimi poslovnimi partnerji in se zaradi tega pojavljajo devizna sredstva in
- kadar v tujini obstajajo poslovne enote ali podrejena podjetja, ki sestavljajo svoje računovodske izkaze v tuji valuti.

V prvem primeru se razmerja s tujimi poslovnimi partnerji lahko pojavljajo zaradi nakupa ali prodaje v tujini, zaradi v tujini dobljenih ali v tujini danih posojil. Ekonomske kategorije, ki

so izražene v tuji valuti in jih je treba prevesti v domačo denarno enoto zaradi sestave računovodskega izkaza domačega podjetja, so načeloma naslednje:

- tuja plačilna sredstva,
- terjatve do kupcev v tujini,
- obveznosti do dobaviteljev v tujini,
- terjatve v zvezi z finančnimi naložbami v tujini in
- obveznosti v zvezi s financiranjem iz tujine.

V drugem primeru, ki ga obravnavam tudi v nadaljevanju, morajo biti ekonomske kategorije, ki se pojavljajo v računovodskih izkazih posameznih odvisnih podjetij, ustrezno prevedene v domačo denarno enoto, ker sicer ne bi mogli sestaviti konsolidiranega računovodskega izkaza pri matičnem podjetju. V tem primeru ne gre več za prevedbo postavk tujih plačilnih sredstev in tistih terjatev in obveznosti, ki so izvorno izražene v tuji valuti, temveč za prevedbo vseh postavk v posameznih računovodskih izkazih odvisnih v tujini delujočih sestavnih delov celote, za katero se sestavlja konsolidiran računovodski izkaz.

Konsolidirane računovodske izkaze sestavlja in predstavlja matično podjetje, zato je nujno poenotenje računovodskih smernic podjetij, ki so vključena v konsolidiranje. Sem sodi tudi izbira deviznega tečaja in postopka preračuna posamičnih računovodskih izkazov odvisnih podjetij s sedežem v tujini, ki so sestavljeni v njihovih valutah, v valuto poročanja o konsolidiranem finančnem položaju in rezultatih poslovanja skupine (Nose, 1993, str. 40).

Če so v skupino vključena odvisna podjetja, ki imajo sedeže v tujini in svoje uradne računovodske izkaze sestavljajo v svoji lokalni valuti, je treba te izkaze pred konsolidiranjem prevesti v valuto matičnega podjetja. V večini držav je izbira metode prepuščena podjetjem, ki jo morajo opisati v pojasnilih k skupinskim računovodskim izkazom.

Sredstvo za prevedbo zneskov v tujih valutah je devizni tečaj, ki izraža ceno tuje valute v domači denarni enoti. Ker pa se devizni tečaji spreminjajo, se postavlja vprašanje katere devizne tečaje uporabiti. Načeloma obstaja možnost uporabe deviznih tečajev, ki so veljali ob nastanku posamezne ekonomske kategorije (historical rate), deviznih tečajev, veljavnih ob koncu poslovnega leta, za katero se sestavlja konsolidiran izkaz (current rate), ali povprečnih deviznih tečajev v poslovnem letu (years' average rate). Glede na to, pri katerih ekonomskih kategorijah se te metode uporabljajo, poznajo v svetu več metod.

7. smernica EU ne predpisuje metode prevajanja iz tuje valute. V prvi točki 34. člena je le določeno, da je uporabljeno metodo preračuna pojasniti v dodatku skupinskih računovodskih izkazov, pri čemer je treba upoštevati predpostavko dosledne stanovitnosti metode.

V SRS je določeno, da je treba vsa sredstva in obveznosti prevesti v domačo valuto po končnem tečaju, prihodke in odhodke pa po tečajih, ki so veljali ob vračunavanju stroškov in

nastanku prihodkov, ali pa zaradi poenostavitve, po tečajih, ki so približno enaki tedanjim dejanskim tečajem. (Slovenski računovodski standardi, 2002 str. 21). V praksi to pomeni, da prevedemo prihodke in odhodke po povprečnem tečaju leta, če jih podjetje ustvarja enakomerno med poslovnim letom. V primeru sezonske narave poslovanja pa uporabimo za prihodke povprečni tečaj obdobja ali obdobj, v katerih se ustvari njen pretežni del, za odhodke pa smiselno drug tečaj.

5.3.3. Metode konsolidiranja

Ena izmed značilnosti prenovljenih SRS je tudi ta, da natančno opredeljujejo konsolidiranje. Natančno se navaja metode konsolidiranja in postopke pri posameznih metodah.

Po starih SRS so skupino sestavljala le obvladujoče podjetje in odvisna podjetja. Poznali smo le popolno konsolidiranje. Vključitev tudi pridruženih podjetij in skupaj obvladovanih podjetij v skupino prinaša nove metode konsolidiranja oziroma obračunavanja v konsolidiranih računovodskih izkazih.

Po novem se pridružena podjetja v konsolidiranih računovodskih izkazih upoštevajo po kapitalski metodi, skupaj obvladovana podjetja pa po metodi sorazmernega konsolidiranja ali po kapitalski metodi.

5.3.3.1. Popolno konsolidiranje

Za konsolidiranje obvladujočega in od njega odvisnih podjetij se uporablja popolno konsolidiranje.

To je bilo edino konsolidiranje, ki smo ga poznali do sedaj. Metoda ni bila natančno določena. Pri praktičnem delu je bilo potrebno izhajati iz strokovne literature in podrobnejših določil MRS in 7. smernice EU. Prenovljeni SRS natančno opredeljujejo metodo popolnega konsolidiranja.

Postopki, ki so potrebni, da se skupina predstavi, kot da gre za eno samo podjetje so:

- konsolidiranje kapitala;
Potrebna je izločitev finančne naložbe obvladujočega podjetja v kapital odvisnega podjetja in sorazmernega kapitala odvisnega podjetja ter obračun razlike.
- izločitev medsebojnih terjatev in dolgov;
- izločitev medsebojnih prihodkov in odhodkov;
- izločitev neiztrženih čistih dobičkov in čistih izgub, ki so posledica notranjih poslov znotraj skupine;
- izkazovanje manjšinskih deležev v kapitalu in v čistem dobički ter
- ponoven obračun davkov in časovna razmejitev.

Prvih pet postopkov, ki so zgoraj navedeni, smo poznali že do sedaj. Ponovni obračun davkov in časovna razmejitev le-teh, je v Sloveniji novost. Z uvedbo razmejevanja davkov smo odstranili eno pomembnih razlik v primerjavi z MRS. V MRS in 7.smernici EU je bil ponoven obračun davkov in njihova razmejitev sestavni del konsolidiranja (Vrankar, 2001,12, str. 165).

V prenovljenih SRS je natančno opisan postopek konsolidiranja kapitala, tako prvega kot naslednjih. Določena je uporaba nakupne metode, metode knjigovodske vrednosti.

Nakupna metoda pomeni, da je potrebno izločiti finančno naložbo obvladujočega podjetja ter sorazmerni kapital odvisnega podjetja in razliko med njima pripoznati kot popravek razpoznavnih sredstev in dolgov oziroma kot dobro ali slabo ime v konsolidirani bilanci stanja. Preračunane pozitivne in negativne razlike, ki se nanašajo na razpoznavna sredstva in dolgove, se upoštevajo le do velikosti deleža obvladujočega podjetja v kapitalu odvisnega podjetja.

Pomembna novost v novih SRS je, da lahko konsolidacijsko dobro ime amortiziramo najpozneje v 5 letih, vkolikor ni utemeljitve za amortiziranje v daljšem obdobju, ki ne sme presegati 20 let. Slabo ime pa je potrebno všteti med poslovne prihodke v konsolidiranem izkazu poslovnega izida v 5 letih, razen če je utemeljitev o podaljšanju tega obdobja, ki pa tudi ne sme presegati 20 let.

5.3.3.2. Kapitalska metoda

Pri upoštevanju pridruženih podjetij v konsolidiranih računovodskih izkazih se uporablja kapitalska metoda.

Če govorimo o kapitalski metodi v povezavi z konsolidiranjem, je potrebno opozoriti da v tem primeru ne gre za konsolidiranje v pravem pomenu besede.

V konsolidirane računovodske izkaze se ne vključujejo posamezna sredstva in obveznosti pridruženih podjetij, ampak se delež obvladujočega podjetja v kapitalu odvisnega podjetja vsako leto na novo ovrednoti in izkaže v samostojni bilančni postavki. Metodo pogosto imenujemo enovrstična konsolidacija oziroma se pojmuje kot posebna metoda vrednotenja, in ne konsolidacije.

Ob prvem konsolidiranju pridruženega podjetja je potrebno ugotoviti morebitno razliko med nabavno vrednostjo deleža in sorazmernim delom poštene vrednosti čistega razpoznavnega premoženja pridruženega podjetja. Ta razlika so pozitivne ali negativne razlike pri razpoznavnih sredstvih ter dobro ali slabo ime.

Gibanje razlike moramo v naslednjih letih obračunavati, podobno kot pri nakupni metodi popolnega konsolidiranja. Za obračunavanje moramo voditi posebno evidenco.

Obračunavanje vrednosti naložbe (Vrankar, 2001, 12, str. 168):

1. Nabavna vrednost oziroma vrednost deleža na začetku leta;
2. Prištejemo sorazmerni dobiček poslovnega leta;
3. Odštejemo sorazmerno izgubo poslovnega leta;
4. Odštejemo prejeta izplačila dobička;
5. Odštejemo amortizacijo pozitivnih razlik, ki so pripisane posameznim sredstvom;
6. Prištejemo sprostitev slabega imena;
7. In dobimo vrednost deleža na koncu leta.

V primeru, da se pri nadaljnjem obračunavanju ugotovi negativna vrednosti deleža, se v konsolidiranih računovodskih izkazih izkazuje po vrednosti 0, ki se poveča takrat, ko prihodnji dobički pokrijejo neobračunane izgube. Tako priporočajo tudi standardi.

5.3.3.3. Sorazmerno konsolidiranje

V podjetjih, ki jih obvladujoče podjetje obvladuje skupaj z drugimi, se uporablja sorazmerno konsolidiranje. Postopki pri sorazmernem konsolidiranju so smiselno enaki postopkom pri popolnem konsolidiranju, le da se vsa sredstva in dolgovi ter prihodki in odhodki zajemajo v višini sorazmernega deleža, ki pripada obvladujočemu podjetju.

7. smernica predvideva uporabo sorazmernega uskupinjevanja kot izbirno možnost v primeru skupnih podjetij, ko matično podjetje upravlja odvisno podjetje skupaj z enim ali več drugimi podjetji, ki niso v skupini. Državam članicam je prepuščeno, ali bodo to metodo prevzele v svoje predpise ali ne. V svetu ta metoda ni zelo pogosta. V MRS je bila uporaba te metode zajeta šele v letu 1990 s sprejetjem MRS 31, ki je začel veljati 1.1.1992.

5.3.4. Postopki konsolidiranja

Pri pripravljanju skupinskih računovodskih izkazov gre za združevanje računovodskih izkazov podjetij vključenih v skupino postavko za postavko oziroma po načelu "vrstica za vrstico", tako da seštevamo sorodne postavke sredstev, obveznosti, lastniškega kapitala, prihodkov in odhodkov (Kralj, 1993, str.22). Gre torej za združevanje postavk bilance stanja in izkaza uspeha celotne skupine podjetij. Prvi korak v postopku konsolidiranja je izločitev postavk, ki se pojavijo na eni strani bilance enega člana skupine in na drugi strani bilance drugega člana skupine, saj obe podjetji upoštevamo kot eno podjetje. Izločitev postavk dosežemo z ustreznimi skupinskimi postopki oziroma knjiženji, ki pa niso zabeleženi niti v knjigah matičnega ali povezanih podjetij.

Postopki, ki jih zajema konsolidiranje, so (Vrankar, 2001, 12, str. 168):

- konsolidiranje kapitala,
- izločitev medsebojnih terjatev in obveznosti,
- izločitev vmesnih poslovnih izidov,
- izločitev prihodkov in odhodkov
- prikaz manjšinskih deležev v kapitalu in v čistem dobičku ter
- ponoven obračun davkov in njihova časovna razmejitev.

Uskupinjevanja kapitala

Namen konsolidiranja kapitala je obračunati vrednost deleža matičnega podjetja s sorazmernim delom kapitala odvisnega podjetja, ki je v lasti matičnega podjetja. Ko sestavljamo konsolidirane izkaze najprej seštejemo računovodske izkaze vseh podjetij v skupini, da dobimo zbirne izkaze. V zbirni bilanci stanja so poleg posameznih sredstev in obveznosti podjetij vključene tudi vrednosti deležev matičnega podjetja v njih. Ker so vrednosti deležev nasprotna vrednost posameznih sredstev in obveznosti odvisnih podjetij, moramo s konsolidiranjem kapitala izločiti deleže, ki jih ima matično podjetje v odvisnih podjetjih in sorazmerni del kapitala odvisnih podjetij, ki pripada matičnemu podjetju. SRS govori o pobotanju kapitala odvisnega podjetja z dolgoročno finančno naložbo matičnega podjetja.

Pri konsolidiranju moramo izločiti sorazmerni del vseh postavk kapitala, in sicer:

- osnovnega kapitala,
- vplačanega presežke kapitala,
- rezerv,
- prenesenega čistega dobička ali prenesene izgube iz prejšnjih let,
- revalorizacijskega popravka kapitala,
- nerazdeljenega čistega dobička ali izgube poslovnega leta.

Del kapitala odvisnih podjetij, ki je last oseb zunaj skupine, so deleži manjšinskih lastnikov. Deleže manjšinskih lastnikov moramo v skupinski bilanci stanja izkazati v posebni postavki, v konsolidiranem izkazu uspeha pa ločeno izkazati del dobička ali izgube poslovnega leta, ki se nanaša na manjšinske lastnike. Deleži manjšinskih lastnikov se izločijo iz vseh postavk kapitala v odstotku, ki ustreza deležu manjšinskih lastnikov v osnovnem kapitalu. Osnova za izračun deležev manjšinskih lastnikov so računovodski izkazi, sestavljeni za potrebe konsolidiranja, ki so sešteti v zbirne računovodske izkaze.

Izločitev medsebojnih terjatev in obveznosti

Medsebojne terjatve in obveznosti so z vidika skupine notranja obračunska razmerja, v skupinskih izkazih pa so lahko izkazane le terjatve in obveznosti do tretjih, od skupine

neodvisnih subjektov, zato jih moramo izločiti. V idealnih razmerah so medsebojne terjatve in obveznosti enako velike in jih lahko preprosto pobotamo. V praksi se pogosto pojavljajo razlike. Da bi bile čim manjše, morajo vsa podjetja medsebojne terjatve in obveznosti uskladiti in potrditi.

Izločanje vmesnih poslovnih izidov

Z vidika skupine je realizacija dobička in izgube možna šele v trenutku, ko so posamezna sredstva ali storitve prodana tretjim osebam. Dokler sredstva ne zapustijo skupine, jih je treba obračunavati po njihovi nabavni vrednosti za skupino ali po njihovih proizvajalnih stroških. Skladno s tem je treba popraviti vrednost sredstev, zajetih v bilanco stanja, za tisti del dobička ali izgube, ki je vštet v njihovo vrednost zaradi prometa znotraj skupine. Vsako odvisno podjetje mora za konsolidiranje pripraviti podatke o posameznih sredstvih, ki jih je pridobilo pri posameznih drugih podjetjih v skupini. Pogoj za to je, da ima ustrezne evidence zalog.

Izločitev prihodkov in odhodkov

Obravnavanje skupine kot enega podjetja zahteva, da se vsi prihodki in odhodki med podjetji v skupini obravnavajo kot prihodki in odhodki med posameznimi oddelki enega podjetja; to pomeni, da jih je treba med seboj obračunati in izločiti iz zbirnih računovodskih izkazov. Tako kot terjatve in obveznosti morajo posamezna podjetja uskladiti tudi medsebojne prihodke in odhodke. Da pri tem nimajo večjih težav, morajo posamezne prihodke in odhodke spremljati za vsako odvisno podjetje v skupini posebej že med vsem poslovnim letom.

Razmejevanje davka iz dobička

Dobiček, ugotovljen po davčni zakonodaji, se mnogokrat razlikuje od dobička, ugotovljenega na podlagi računovodskih načel in standardov. Čisti dobiček izkazan v računovodskih izkazih tako ni v razmerju z dobičkom pred obdavčitvijo, ugotovljenim po računovodskih standardih. Namen razmejnitve davka je tako odpraviti to razliko. Stroški za davek, izkazani v računovodskih izkazih, se računajo na podlagi poslovnih računovodskih izkazov in ne na podlagi davčnih računovodskih izkazov.

Če je poslovni dobiček v poslovnem letu večji od davčnega, je potrebno prihodnje davčne obremenitve predvideti v obliki rezervacij za davek. Če pa je poslovni dobiček manjši od davčnega, nastane terjatev podjetja do davčne uprave, ki je utemeljena s prihodnjimi zmanjšanimi davčne obremenitve v primerjavi s poslovnim dobičkom. Pogoj za oblikovanje terjatev in obveznosti za davek je, da se bodo razlike med poslovnim in davčnim dobičkom izenačile oziroma da bo velikost celotne davčne obremenitve v opazovanem obdobju nespremenjena, vendar pa v poslovnih in davčnih računovodskih izkazih posameznih poslovnih let časovno različno razporejena.

6. Predložitev konsolidiranih računovodskih izkazov

Pri sestavitvi, predložitvi in objavi letnih poročil za leto 2002 veljajo številne novosti, ki so jih vpeljale spremembe in dopolnitve ZGD, sprejete v juniju 2001. ZGD je zaradi uskladitve s pravili Evropske skupnosti povsem na novo uredil pravila računovodenja in letnih poročil. S tem je zagotovil:

- razkritja najnujnejših finančnih podatkov v letnih poročilih družb;
- enostavno in javno dostopnost teh podatkov na enem mestu in
- primerljivost podatkov ne glede na sedež družbe - v Sloveniji ali v državah Evropske skupnosti.

6.1. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve

Letna poročila, ki so izdelana za leto 2002 in naprej, bo v skladu s predpisi zbirala, obdelovala in objavljala Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju Ajpes). Ajpes je bila ustanovljena v juliju 2002 in nadaljuje opravljanje vseh statističnih in informativnih nalog Agencije Republike Slovenije za plačilni promet.

Družbe morajo letna poročila predložiti instituciji Ajpes za javno objavo (to določa 55. člen ZGD) in za državno statistiko (določeno v 137. členu prehodnih in končnih določb ZGD). Družbe, zavezane za davek od dobička pravnih oseb, morajo letna poročila predložiti tudi Davčni upravi Republike Slovenije za davčni namen.

Letna poročila morajo predložiti Ajpes prav vse družbe in vsi podjetniki. Družbe zavezane k reviziji morajo predložiti revidirana letna poročila.

Družbe s sedeži v Sloveniji, ki so nadrejene eni ali več družbam (ne glede na sedež), če je vsaj ena med njimi organizirana kot kapitalska družba, morajo predložiti Ajpes za javno objavo konsolidirana letna poročila, ki morajo biti revidirana.

Vse družbe morajo zaradi spremljanja ekonomskih gibanj na različnih ravneh (državna statistika) predložiti tudi podatke iz letnih poročil na poenotenih obrazcih, ki jih je pripravila Ajpes v sodelovanju s Slovenskim inštitutom za revizijo. Družbe, ki poslujejo s tujino, morajo predložiti tudi razčlenjene podatke o terjatvah in obveznostih do tujine.

Roki za predložitev letnih poročil za javno objavo:

- družbe, ki niso zavezane k reviziji in imajo poslovno leto enako koledarskemu, morajo letna poročila predložiti do 31. marca;
- družbe, ki niso zavezane k reviziji in imajo poslovno leto različno od koledarskega leta, morajo letna poročila predložiti v 3 mesecih po koncu poslovnega leta;

- družbe zavezane k reviziji, morajo predložiti letna poročila v 8 mesecih po koncu poslovnega leta; v enakem roku morajo nadrejene družbe predložiti tudi konsolidirano letno poročilo.

Rok za predložitev podatkov iz letnih poročil na poenoteni obrazci za državno statistiko je za vse družbe enak in sicer do 31. marca.

Letna poročila oziroma podatke iz njih lahko družbe predložijo na poenoteni obrazci na dva načina: v elektronski obliki ali na papirju.

6.1.1. Zakonske določbe glede javne objave konsolidiranih letnih poročil

V 54.členu ZGD je določeno, da je letna poročila velikih in srednjih družb in letna poročila tistih majhnih družb, s katerih vrednostnimi papirji se trguje na organiziranem trgu, ter konsolidirana letna poročila iz drugega odstavka 54. člena treba zaradi javne objave skupaj z revizorjevim mnenjem predložiti organizaciji, pooblaščen za obdelovanje in objavljenje podatkov, v 8 mesecih po koncu poslovnega leta.

Organizacija, pooblaščen za obdelovanje in objavljanje podatkov, je Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (Ajpes). Ajpes mora predložena letna poročila odslej zajeti v informatizirani obliki in objaviti na spletnih straneh. Te morajo biti oblikovane tako, da je mogoč dostop do podatkov, objavljenih na njih, vsakomur, če plača nadomestilo. Ajpes mora za družbe in tiste podjetnike, ki se vpisujejo v sodni register, hkrati z javno objavo poročil o njej tudi obvestiti registrsko sodišče. Ajpes mora vsakomur na njegovo zahtevo za plačilo nadomestila izročiti kopijo letnega oziroma konsolidiranega letnega poročila skupaj z revizorjevim mnenjem v pisni oziroma elektronski obliki.

V vsaki javni objavi celotnega letnega poročila oziroma konsolidiranega letnega poročila morajo biti besedila po obliki in vsebini enaka tistim, ki so bila revidirana. Hkrati mora biti objavljeno celotno revizorjevo mnenje, tudi utemeljitev morebitnega mnenja s pridržkom oziroma odklonilnega mnenja. Če izkazov oziroma poročila ni pregledal revizor, je treba na to v objavi opozoriti.

V vsaki objavi povzetka letnega poročila oziroma konsolidiranega letnega poročila je treba opozoriti, da gre za povzetek. V objavi povzetka morajo biti navedeni datum predložitve letnega poročila oziroma konsolidiranega letnega poročila Ajpesu ter datum in način javne objave. Če poročila še niso bila predložena Ajpesu, je treba na to v objavi opozoriti. Objava povzetka ne sme obsegati revizorjevega mnenja, navesti pa je treba, ali je bilo revizorjevo mnenje pritrdilno, s pridržkom ali odklonilno.

6.1.2. Zakonske določbe glede poročanja za statistične potrebe

V drugem odstavku 137. člena ZGD je določeno, da morajo družbe in podjetniki v 3 mesecih po koncu koledarskega leta podatke iz letnih poročil o svojem premoženjskem in finančnem položaju ter poslovnem izidu poslati Ajpesu v skladu z zakonom, ki ureja državno statistiko.

Ajpes lahko podatke o premoženjskem in finančnem položaju ter poslovnem izidu družb in podjetnikov uporabi samo za pripravo konsolidiranih informacij o ekonomskih gibanjih; podatkov o posamezni družbi oziroma podjetniku ne sme niti dati drugim osebam niti javno objavljati. ZGD pa določa tudi izjemo, in sicer mora Ajpes podatke o premoženjskem in finančnem položaju ter poslovnem izidu družb in podjetnikov dati državnim organom in pravnim osebam, ki so po zakonu pooblaščen za pridobivanje in uporabo takšnih podatkov za evidenčne, analitsko-informativne in raziskovalne namene. Podatke mora dati v ustrezni elektronski obliki. Državni organi in pravne osebe smejo tako dobljene podatke uporabiti samo za evidenčne, analitsko-informativne in raziskovalne namene, podatkov o posamezni družbi oziroma podjetniku pa ne smejo niti dati drugim osebam niti javno objavljati.

6.1.3. Način poročanja družb, ki so zavezane k reviziji in konsolidaciji računovodskih izkazov

Družbe, ki so zavezane k revidiranju morajo predložiti Ajpesu:

a) za statistične namene (do 31. marca):

- podatke iz letnega poročila na poenotenih obrazcih:

- podatke iz bilance stanja;
- podatke iz izkaza poslovnega izida;
- podatke iz izkaza bilančnega dobička;

- podatke o opredelitvi družbe;

- dodatne podatke k bilanci stanja: podatke o terjatvah in obveznostih do tujine.

b) za javno objavo (v 8 mesecih po koncu poslovnega leta):

- letno poročilo, ki obsega bilanco stanja, izkaz poslovnega izida, priloge s pojasnili k izkazu, izkaz finančnega izida, izkaz gibanja kapitala, poslovno poročilo in revizorjevo poročilo.

Družbe, ki so nadrejene eni ali več družbam s sedeži v Republiki Sloveniji ali zunaj nje, pa morajo za javno objavo, najkasneje v 8 mesecih po preteku poslovnega leta, predložiti Ajpesu konsolidirano letno poročilo.

Konsolidirano letno poročilo obsega:

- konsolidirano bilanco stanja;
- konsolidirani izkaz poslovnega izida;
- priloge s pojasnili h konsolidiranim izkazom;
- konsolidirani izkaz finančnega izida;

- konsolidiran izkaz gibanja kapitala;
- poslovno poročilo družb, vključenih v konsolidacijo, in
- revizorjevo poročilo o konsolidiranem letnem poročilu.

6.2. Borza

Podjetja, katerih vrednostni papirji kotirajo na borzi vradnostnih papirjev, so obvezana posredovati borzi tudi določena računovodska poročila.

Po 34. členu borznih pravil mora podjetje predložiti nerevidirane in nekonsolidirane letne računovodske izkaze v roku 2 mesecev po preteku poslovnega leta, nerevidirane konsolidirane računovodski izkaze pa predloži v roku 3 mesecev po preteku poslovnega leta. Če zakon ali računovodski standardi od izdajatelja zahtevajo tudi oblikovanje konsolidiranih računovodskih izkazov, mora podjetje predložiti nerevidirane konsolidirane izkaze skupaj z navedbo družb, ki so vključene v konsolidacijo

V 35. členu borznih pravil je določeno, da izdajatelj predloži borzi revidirano letno nekonsolidirano in konsolidirano poročilo ter javno objavi povzetek revidiranega letnega nekonsolidiranega in konsolidiranega poročila najkasneje v 30 dneh po prejemu revizijskega poročila. Skrajni rok za objavo povzetka revidiranega letnega nekonsolidiranega in konsolidiranega poročila je 5 mesecev po poteku poslovnega leta. V 35. členu borznih pravil je natančno določeno katere podatke mora vsebovati povzetek revidiranega letnega poročila in katera so dodatna pojasnila k povzetku. Prav tako je tudi natančno določeno katere podatke mora vsebovati konsolidirano letno poročilo.

Borzna pravila v 36. členu določajo tudi predložitev polletnih poročil o poslovanju z obrazložitvijo in navedbo sprememb podatkov, ki so vsebovani v prospektu in povzetek polletnega poročila javno objaviti na predpisan način. Rok za objavo povzetka polletnega poročila je 2 meseca po končanem polletnem obračunskem obdobju. Podrobno so v 36. členu navedeni podatki, ki jih mora vsebovati povzetek polletnega poročila in pojasnila, enako velja, če zakon ali računovodski standardi zahtevajo oblikovanje letnih konsolidiranih računovodskih izkazov.

Ljubljanska borza je za izdajatelje vrednostnih papirjev pripravila posebno internetno stran za javne objave podatkov podjetij, imenovano SEOnet. SEOnet je javna informacijska storitev borze, ki preko standardne programske opreme uporabnika ter s povezavo preko svetovnega spleta omogoča pregledovanje:

- javnih obvestil, kot jih borzi z namenom javne objave skladno z Navodili za obveščanje posredujejo izdajatelji;
- obvestil borze o objavah v dnevnem časopisju, o katerih izdajatelji na predpisan način obvestijo borzo ter

- drugih obvestil naročnikov te storitve borze ter obvestil borze, ki so namenjeni javnosti.

Objava v elektronski obliki je enakovredna objavi v dnevniku, ki izhaja na celotnem območju Republike Slovenije. Podjetja se odločijo za eno izmed omenjenih možnosti.

7. Praktičen primer konsolidiranja računovodskih izkazov v Poslovni skupini Sava

7.1. Predstavitev Poslovne skupine Sava

Delniška družba Sava se je v letu 2002 z izločitvijo proizvodnje gumarskih programov preoblikovala v holdinško podjetje in tako tudi statusno postala krovna družba, ki upravljalsko povezuje 20 hčerinskih podjetij s šestih dejavnosti: Gumarstvo, Kemija, Trgovina, Turizem, Nepremičnine in Naložbene finance.

Obvladujoče podjetje Sava, gumarska in kemijska industrija, d.d. se je v letu 2002 zaradi preoblikovanja preimenovala v Sava, družba za upravljanje in financiranje, d.d.. Vsi gumarski proizvodni programi, ki so še v letu 2001 poslovali v okviru delniške družbe Sava, so bili s 1.1.2002 vključeni v družbo Savatech, d.o.o. kot odvisno družbo. To je tudi razlog, da podatki za družbo Sava, d.d. za leto 2001 in 2002 niso v celoti primerljivi. Za Poslovno skupino Sava pa so podatki za leto 2001 in 2002 primerljivi ker je skupina predstavljena, kot da bi šlo za eno samo podjetje.

Narava poslovanja in pomembnejše dejavnosti družbe Sava, d.d. kot obvladujočega podjetja so:

- upravljanje z družbami, v katerih ima družba večinski ali pomemben lastniški delež;
- upravljanje s portfeljskimi naložbami;
- financiranje družb, v katerih ima družba večinski ali pomemben lastniški delež;
- dajanje nepremičnin v najem družbam, v katerih ima družba večinski ali pomemben lastniški delež;
- vsi drugi gospodarski posli, ki neposredno ali posredno prispevajo k doseganju smotra družbe, vključno z nakupom in prodajo nepremičnin, ustanavljanjem podružnic in podjetij ter prevzemanjem lastninskih deležev doma in v tujini, združevanjem v gospodarska interesna združenja in sklepanjem podjetniških pogodb vseh vrst;
- ustanavljanje in vodenje kompetenčnih centrov znanj kot organizacijska oblika upravljanja ključnih strateških področij, ki predstavlja skrb za spodbujanje pretoka znanja in ustvarjanje sistemskih rešitev, s katerimi podjetja v poslovni skupini uveljavljajo konkurenčne prednosti.

7.2. Opredelitev Poslovne skupine Sava in njena zgradba

Sava, d.d je gumarska, kapitalska in delniška družba. Enako velja tudi za vse ostale družbe vključene v skupino, ki so oblikovane kot delniške družbe ali družbe z omejeno odgovornostjo.

Poslovno skupino Sava sestavljajo Sava, d.d. kot obvladujoče podjetje in odvisna podjetja. V spodnji tabeli (glej Tab. 1, na str. 33) je razvidno katera so odvisna podjetja, torej tista v katerih ima Sava, d.d. večinski vpliv na dan 31.12.2002. V vseh navedenih podjetjih v skupini se ujemajo kapitalski in upravljalški deleži.

Tabela 1: Sava, d.d. je imela na dan 31. 12. 2002 večinski vpliv (v %) v naslednjih podjetjih:

	% lastništva	Konsolidacija
Dejavnost GUMARSTVO		
SAVATECH, d.o.o., Kranj	100,00%	DA
SAVA GUMA, d.o.o., Kranj (lokacija Ptuj)	100,00%	DA
SAVA ROL, d.o.o., Zagreb	76,00%	DA
SAVA-Schäfer, d.o.o., Kranj	51,00%	DA
Dejavnost KEMIJA		
SAVA Advanced Polymers, d.o.o., Kranj	51,00%	NE
COLOR, d.d., Medvode	84,74%	DA
TEOL, d.d. Ljubljana	50,02%	DA
Dejavnost TRGOVINA		
SAVA TRADE, d.d., Ljubljana	90,56%	DA
Dejavnost ZUNANJETRGOVINSKA MREŽA		
SAVA PRINT, Int. Derby, Anglija	100,00%	DA
SAVA TRADE, VgmbH, München, Nemčija	100,00%	DA
SAVA TRADE, sp.z.o.o., Varšava, Poljska	100,00%	DA
SAVA TRADE spol.s.o.o., Praga, Češka	100,00%	DA
SAVA TECH Ltd., Budimpešta, Madžarska	100,00%	NE
SAVA TRADE, d.o.o., Zagreb	99,00%	NE
SAVA TRADE, d.o.o., Split	70,00%	NE
SAVA NOVA, d.o.o., Zagreb	100,00%	DA
EUROSAVATECH, S.r.l., Trst, Italija	90,00%	DA
SAVA, VgmbH, Traiskirchen, Avstrija	100,00%	NE
SAVATECH TRADE, London	100,00%	DA
SAVA TRADE, Inc., Port Orange, Florida	95,00%	DA
Dejavnost TURIZEM		
GOLF IN KAMP Bled, d.d., Bled	77,43%	DA
Grand Hotel Toplice Bled, d.o.o.	90,95%	DA
Dejavnost NEPREMIČNINE		
SAVA IP, d.o.o., Ljubljana	100,00%	DA
SAVA Medical in storitve, d.o.o., Kranj	100,00%	DA
SAVA Rent, d.o.o., Kranj	100,00%	DA

Vir: Letno poročilo 2002 - Sava, d.d., Kranj, str. 95.

V tabeli (glej Tab. 1, na str. 33) je v drugem stolpcu naveden % lastništva, ki ga ima Sava, d.d. v odvisnih podjetjih. V tretjem stolpcu pa je navedeno ali je podjetje vključeno v konsolidacijo ali ne. Oznaka DA pomeni, da je podjetje vključeno v konsolidacijo, oznaka NE pa pomeni da je podjetje izključeno iz konsolidacije.

V konsolidacijo niso vključene naslednje družbe:

- zaradi stanja mirovanja oziroma minimalne aktivnosti:
 - Sava Advanced Polymers, d.o.o.;
 - Sava, VgmH, Traiskirchen, Avstrija ter
 - Sava Nova, d.o.o., Zagreb

- zaradi nameravane prodaje deleža v družbah:
 - Sava Trade, d.o.o., Zagreb ter
 - Sava Trade, d.o.o., Split.

V spodnji tabeli (glej Tab. 2 na str. 34) je predstavljen seznam pridruženih podjetjih na dan 31.12.2002 in delež Save, d.d. v teh podjetjih, v %.

Tabela 2: Pridružena podjetja in delež Save, d.d. na dan 31.12.2002 v %:

Pridružena podjetja	delež v %
SAVA TIRES JVH, d.o.o., Kranj	20,00
GORENJSKA BANKA, d.d., Kranj	33,21
ZVEZDA, tekstilna tovarna, d.d., Kranj	33,01

Vir: Letno poročilo 2002 - Sava, d.d., Kranj, str. 96.

Poleg družb, ki so navedene kot odvisne družbe delniške družbe Sava, so v konsolidacijo vključene tudi:

- hčerinske družbe podjetja Color, d.d.:
 - Color Trgovina, d.o.o., Zagreb, Hrvaška (v 70-odstotni lasti Colorja, d.d.);
 - Color Trade Rijeka, d.o.o., Hrvaška (v 77,50-odstotni lasti Colorja, d.d.);
 - Color Trade Skopje, d.o.o., Makedonija (v 100-odstotni lasti Colorja, d.d.);
 - Color GmbH München, Nemčija (v 100-odstotni lasti Colorja, d.d.) ter
- hčerinsko družbo podjetja Sava Trade, d.d.:
 - MG Market, d.o.o., Ljubljana (v 74,5-odstotni lasti Sava Trade, d.d.).

Podjetji Color, d.d. in Sava Trade, d.d. (kot odvisni podjetji obvladujočega podjetja Sava, d.d.) imata tako tudi svoja odvisna podjetja, ki jih morata konsolidirati in revidirati.

7.3. Letno poročilo

7.3.1. Priprava poročil za nadzorni svet

V Savi, d.d. se do konca meseca februarja izdela letno poročilo za obvladujočo družbo - Sava, d.d.. Do sredine meseca marca se izdela letno poročilo za Poslovno skupino Sava. Izdelava letnega poročila je dolžnost uprave Sava, d.d.. Uprava mora sestaviti letno poročilo v treh mesecih po koncu poslovnega leta in ga predložiti nadzornemu svetu. Ker je Sava, d.d. kot velika družba zavezana k reviziji, je treba letno poročilo in konsolidirano letno poročilo predložiti skupaj z revizorjevim poročilom. V Savi, d.d. je revizija letnega in konsolidiranega letnega poročila zaključena konec meseca marca. V začetku meseca aprila se poročila pošljejo nadzornemu svetu, konec meseca aprila je seja nadzornega sveta. V začetku meseca junija pa je sklicana skupščina delniške družbe.

Letno poročilo obvladujoče družbe Sava,d.d. in konsolidirano letno poročilo Poslovne skupine Sava je predloženo v revidiranje podjetju KPMG Slovenija, d.o.o., ki izdela revizorsko poročilo.

K letnemu poročilo uprava priloži tudi predlog za uporabo bilančnega dobička, ki ga potem predloži skupščini delniške družbe. Nadzorni svet preveri sestavljeno letno poročilo in predlog za uporabo bilančnega dobička, ki ju je predložila uprava. O rezultatu preveritve sestavi pisno poročilo za skupščino. Ker je k letnemu poročilu Sava, d.d. priloženo tudi revizijsko poročilo, mora nadzorni svet v svojem poročilu zavzeti stališče do revizijskega poročila.

7.3.2. Objava podatkov

Borza in SEOnet

Ker je Sava, d.d. velika družba, katere delnice kotirajo na borzi mora borzi predložiti naslednja letna poročila:

- nerevidirane in nekonsolidirane računovodske izkaze za obvladujočo družbo Sava, d.d. do konca meseca februarja;
- nerevidirane in konsolidirane računovodske izkaze za Poslovno skupino Sava do konca meseca marca;
- revidirano letno poročilo za obvladujočo družbo Sava, d.d. in revidirano konsolidirano letno poročilo za Poslovno skupino Sava v roku 30 dni po prejemu revizijskega poročila oziroma najkasneje do konca meseca junija;
- povzetek letnega poročila in konsolidiranega letnega poročila sočasno z revidiranim letnim in konsolidiranim letnim poročilom.

V skladu s pravili borze mora borzi predložiti tudi polletne poslovne rezultate do konca meseca avgusta, in sicer:

- polletno poročilo za obvladujočo družbo Sava, d.d.;
- povzetek polletnega poročila za obvladujočo družbo Sava, d.d. in
- povzetek konsolidiranega polletnega poročila za poslovno skupino Sava.

Za leto 2003 bo Sava, d.d. objavljala tudi kvartalne rezultate.

Ljubljanska borza je za izdajatelje, katerih vrednostni papirji so uvrščeni v trgovanje na borzi, pripravila posebno internetno stran - SEOnet - namenjeno javni objavi poročil. Objava poročil na internetni strani je enakovredna javnim objavam v dnevnem časopisu. Na tak elektronski način so objavljena tudi poročila Sava, d.d..

Ajpes - družba za obdelovanje in objavljanje podatkov

Sava, d.d. mora predložiti poročila tudi organizaciji za obdelovanje in objavljanje podatkov - Ajpes, in sicer:

- za javno objavo: konsolidirano letno poročilo do konca meseca avgusta ter
- za statistične namene: podatke iz letnega poročila, podatke o opredelitvi družbe in dodatne podatke.

7.4. Organizacija izdelave konsolidiranih izkazov

Sava, d.d. ima veliko odvisnih podjetij, pridruženih podjetij tako doma kot v tujini. Zaradi izredne kompleksnosti celotnega sistema so oblikovane enotne smernice o vrednotenju in izkazovanju računovodskih podatkov.

Tako podjetja doma kot v tujini so obvezana, da v določenem roku predložijo vsa poročila obvladujočemu podjetju Sava, d.d.. Pred samo izvedbo konsolidacije mora Sava, d.d., kot obvladujoče podjetje, razpolagati z vso potrebno dokumentacijo. Letna poročila vseh podjetij, vključenih v konsolidacijo, morajo biti revidirana.

Podjetja v tujini pripravijo letna poročila v valuti države v kateri ima to podjetje svoj sedež, torej v tuji valuti. Sava, d.d. mora opraviti preračun tujih valut:

- v bilanci stanja se opravi preračun tujih valut po srednjem tečaju Banke Slovenije na zadnji dan obračunskega obdobja;
- v izkazu uspeha pa se opravi preračun po povprečnem letnem srednjem tečaju Banke Slovenije.

Ob primerjanju letnih poročil posameznih družb se pojavljajo razlike, ki jih je potrebno uskladiti. Usklajevanje pa zaradi kompleksnosti sistema ne poteka samo konec leta, ampak se

opravlja kvartalno usklajevanje. Šele ko so medsebojni prometi usklajeni, se lahko opravi konsolidacija.

7.5. Izdelava konsolidiranih računovodskih izkazov

7.5.1. Podlaga za izdelavo računovodskih izkazov

Računovodski izkazi so sestavljeni na temelju Slovenskih računovodskih standardov 2001, ki jih je izdal Slovenski inštitut za revizijo.

Zaradi prehoda na nove računovodske standarde računovodski izkazi družbe Sava, d.d. kot obvladujočega podjetja za leto 2002 niso primerljivi z izkazi za leto 2001. Pri izdelavi računovodskih izkazov za leto 2002, podatki za prejšnje obračunsko obdobje niso bili preračunani po novih slovenskih računovodskih standardih, ampak so bili podatki glede na način izkazovanja smiselno prikazani v ustreznih postavkah izidov, pri čemer je bilo upoštevano pravilo pomembnosti. Poslovni izidi preteklega obdobja so ostali nespremenjeni.

7.5.2. Konsolidirani računovodski izkazi

Konsolidirani računovodski izkazi Poslovne skupine Sava predstavljajo zbirne računovodske izkaze obvladujoče in odvisnih družb skupine, pri čemer so v celoti izločeni učinki vseh transakcij med podjetji v skupini. Konsolidirani računovodski izkazi za leto 2001 niso bili izkazani po prenovljenih Slovenskih računovodskih standardih, ki veljajo od 1. januarja 2002 dalje, ampak so posamezni podatki le smiselno izkazani v postavkah sedaj veljavnih shem računovodskih izkazov.

Dolgoročne finančne naložbe v kapital odvisnih, ki so zajete v skupinske računovodske izkaze, se v posamičnih računovodskih izkazih vrednotijo po kapitalski metodi, tako da se letno povečujejo za tisti del čistega dobička odvisnih podjetij, ki pripada obvladujočemu podjetju.

Za učinek prevrednotenja naložb v kapital odvisnih podjetij se povečajo finančni prihodki, učinek prevrednotenja naložb v pridružena podjetja pa predstavlja poseben prevrednotovalni popravek kapitala, razen če je ta naložba pridobljena in jo ohranjamo z namenom, da jo bomo odtujili v bližnji prihodnosti. V tem primeru se naložba vrednoti po naložbeni metodi (tako je tudi v podjetju Sava, d.d.). Pozneje prejeti deleži v dobičku zmanjšujejo prvotno izkazano povečanje finančne naložbe na podlagi udeležbe v dobičku.

V primeru pridruženih podjetij Sava, d.d. ni uporabila kapitalske metode ampak naložbeno metodo. Dolgoročne finančne naložbe v podjetja, ki niso zajeta v skupinske računovodske izkaze, se v posamičnih računovodskih izkazih vrednotijo po naložbeni metodi in se letno ne

povečujejo za tisti čisti del dobička, ki jim pripada. Nakazani deleži v dobičku se obravnavajo zunaj njih in povečujejo finančne prihodke.

7.5.3. Primer konsolidiranja obvladujočega podjetja, ki ima eno odvisno podjetje

Zaradi velike kompleksnosti sistema in medsebojnih povezav sem se odločila pripraviti primer konsolidiranja, ki zajema zgolj obvladujoče podjetje in eno odvisno podjetje.

Za primer konsolidiranja sem uporabila bilanco stanja za obvladujoče podjetje Sava, d.d. in odvisno podjetje Sava - Schäfer, d.o.o.. V izvirnih računovodskih izkazih za Savo, d.d. sem predpostavila, da ima podjetje samo eno odvisno podjetje. Razliko med dejanskimi podatki za Savo, d.d. in prilagojenimi podatki (z vključevanjem le enega odvisnega podjetja) sem v izkazih prenesla med postavke, ki opredeljujejo razmerja do drugih.

V prilogi 1 na strani 1 in nadaljevanju priloge 1 na strani 2 je predstavljena izvirna revidirana bilanca stanja za podjetje Sava, d.d. in podjetje Sava - Schäfer, d.o.o.. Podatki predstavljajo resnično stanje za obe podjetji na dan 31.12.2002. V prilogi 2 na strani 3 in nadaljevanju priloge 2 na strani 4 pa je predstavljena bilanca stanja za obe podjetji, v kateri so podatki prirejani za primer, da obstajata le eno obvladujoče podjetje in eno odvisno podjetje.

Podjetje Sava - Schäfer ima 85.344.000,00 sit kapitala, ki je prikazan na strani obveznosti do virov sredstev - kapital (glej nadaljevanje priloge 2, na str. 4). Od tega zneska pripada 51% delež podjetju Sava, d.d., kot obvladujočemu podjetju. Delež, ki ga ima Sava, d.d. v odvisnem podjetju Sava - Schäfer (43.525.000,00 sit) je prikazan na strani sredstev med dolgoročnimi finančnimi naložbami - deleži v podjetjih v skupini (glej prilogo 2, na str. 3).

V postopku konsolidacije je potrebno izločiti finančno naložbo obvladujočega podjetja Sava, d.d. v kapital odvisnega podjetja Sava - Schäfer, d.o.o. v višini 43.525.000,00 sit na strani sredstev - dolgoročne finančne naložbe in delež obvladujočega podjetja Sava, d.d. v kapitalu odvisnega podjetja Sava - Schäfer, d.o.o. na strani obveznosti do virov sredstev - kapital. V konsolidirani bilanci stanja tako ostane na strani sredstev - dolgoročne finančne naložbe - deleži v podjetjih v skupini znesek 0 sit, na strani kapitala pa je prikazan le kapital obvladujočega podjetja Sava, d.d., delež manjšinskih lastnikov pa je prikazan kot posebna postavka v bilanci stanja na strani obveznosti do virov sredstev (glej prilogo 3, na str. 5 in nadaljevanje priloge 3, na str. 6).

V postopku konsolidacije je potrebno izločiti tudi medsebojne terjatve in obveznosti.

V bilanci stanja na strani sredstev izločimo dolgoročne finančne in poslovne terjatve do podjetij v skupini ter na strani obveznosti do virov sredstev, dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do podjetij v skupini. V našem primeru je znesek v bilanci stanja za podjetje Sava,

d.d. in podjetje Sava – Schäfer, d.o.o., 0 sit, tako da ni bilo potrebno izvesti postopka izločitve (glej prilogo 2, na str. 3 in nadaljevanje priloge 2, na str. 4).

Ker imamo v bilanci stanja podatek o kratkoročnih finančnih in poslovnih terjatvah in obveznostih, je potrebno izvesti postopek izločitve. Če ima podjetje Sava - Schäfer, d.o.o. kratkoročno poslovno obveznost do podjetja Sava, d.d. v višini 31.670.000,00 sit, potem ima Sava, d.d. kratkoročno poslovno terjatev do podjetja Sava - Schäfer, d.o.o. v višini 31.670.000,00 sit. Sava, d.d. ima tudi kratkoročno poslovno obveznost do podjetja Sava - Schäfer, d.o.o. v višini 20.917.000,00 sit, Sava - Schäfer, d.o.o. pa ima potem kratkoročno poslovno terjatev do podjetja Sava, d.d. v višini 20.917.000,00 sit. Oba zneska (glej prilogo 2, na str. 3 in nadaljevanje priloge 2, na str. 4).

V znesku 41.644.000,00 sit na strani obveznosti do virov sredstev - kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do podjetij v skupini je vključen znesek 20.917.000,00 sit kot kratkoročna poslovna obveznost do podjetja Sava - Schäfer, d.o.o. (v bilanci stanja podjetja Sava - Schäfer, d.o.o., je prikazan znesek kot kratkoročna poslovna terjatev do podjetja Sava, d.d.) in znesek 20.727.000,00 sit kot kratkoročna finančna obveznost do podjetja Sava - Schäfer, d.o.o. (v bilanci stanja podjetja Sava - Schäfer, d.o.o., je prikazan znesek kot kratkoročni delež na strani sredstev v podjetju Sava, d.d.). Tudi znesek v višini 20.727.000,00 sit izločimo v bilanci stanja podjetja Sava - Schäfer, d.o.o. na strani sredstev - kratkoročni deleži v podjetjih v skupini in v bilanci stanja podjetja Sava, d.d. na strani obveznosti do virov sredstev - kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do podjetij v skupini (vključeno v znesku 41.644.000,00 sit).

V stolpcu z naslovom zbirno so vsi podatki sešteti. Izločitev je prikazana v stolpcu z naslovom eliminacija.

Kot končni rezultat konsolidacije je v prilogi prikazana revidirana konsolidirana bilanca stanja za Poslovno skupino Sava, ki predstavlja resnično stanje na dan 31.12.2002 in stanje na dan 31.12.2001 (glej prilogo 3, na str. 5 in nadaljevanje priloge 3, na str. 6). V tabeli je razvidno, da so vsa razmerja do podjetij v skupini izločena, znesek je 0 sit.

SKLEP

Razvoj, tehnika in nova odkritja so prinesli spremembe na vseh področjih, tudi na gospodarskem področju. Podjetja se povečujejo, združujejo, povečuje se njihova kompleksnost. Usklajevanje in obvladovanje takšnih podjetij pa je vedno težje. Lastniki niso več usposobljeni za tako zahtevno delo, menedžerji pa potrebujejo dobre informacije za uspešno vodenje le-teh. Računovodski izkazi, ki so jih podjetja sestavljala do sedaj, ne zadostujejo več, uporabniki pa potrebujejo več informacij, ki pa morajo biti bolj podrobne in celovite.

Konsolidirani računovodski izkazi so se najprej pojavili v Združenih državah Amerike, kot posledica hitrega in obsežnega procesa industrializacije. Teorija in praksa se na področju konsolidiranja od države do države še vedno močno razlikujeta. Zaradi omenjenih razlik se je pojavila potreba po poenotenju.

V Sloveniji so bile v letu 2002 uvedene številne novosti v računovodstvu, med njimi tudi novosti glede konsolidiranih računovodskih izkazov. S sprejetjem prenovljenega Zakona o gospodarskih družbah in Slovenskih računovodskih standardov leta 2002, so postali konsolidirani računovodski izkazi obvezni za številne skupine podjetij.

Konsolidirani računovodski izkazi predstavljajo računovodske informacije o skupini povezanih podjetij, kot da bi šlo za eno podjetje. Osnovni cilj konsolidiranih računovodskih izkazov je zagotoviti delničarjem in drugim uporabnikom informacije o poslovnem rezultatu in finančnem položaju skupine povezanih podjetij. S konsolidacijo se odstrani dvojno izkazovanje določenih postavk tako, da dajejo ti izkazi potem delničarjem jasnejše informacije ter so tako boljše vodilo pri poslovnih odločitvah.

Novi SRS so izvorna združitev domače računovodske teorije z mednarodnimi zahtevami, zlasti MRS in smernicami Evropske zveze. Ena izmed značilnosti prenovljenih SRS je tudi ta, da natančno opredeljujejo konsolidiranje. Natančno so navedene metode konsolidiranja in postopki pri posameznih metodah.

Od leta 2002 ne sestavljamo več le konsolidiranih računovodskih izkazov, ampak sestavljamo konsolidirana letna poročila. Zaradi določil o vsebini letnih poročil se bo tudi uporabna vrednost izida konsolidiranja precej povečala, kar je zelo dobrodošlo za lastnike, upnike, možne investitorje in drugo strokovno javnost.

Prepričana sem, da bo z nadaljevanjem globalizacije in združevanjem podjetij, konsolidacija računovodskih izkazov dobila še večji pomen, s tem pa tudi pravi cilj, namen izdelave in mesto v zakonski ureditvi tega področja.

LITERATURA

1. Ilovar Vesna: Metodika uskupinjevanja računovodskih izkazov. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1996. 51 str., 6 pril.
2. Kennedy R.D., McMullen S.Y.: Financial Statements. Form and Interpretation. Homewood, Illinois: Irwin, 1968.
3. Kokotec-Novak Majda: Skupinski računovodski izkazi glede na opredelitve v SRS. Zbornik referatov 10. posvetovanja društva računovodskih in finančnih delavcev Maribor. Maribor : Društvo računovodskih in finančnih delavcev Maribor, 1995, str. 45-57.
4. Kralj Ida: Konsolidiranje računovodskih izkazov. Specialistično delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1993. 104 str.
5. Küting Karlheinz, Weber Claus-Peter: Handbuch der Konzernrechnungslegung. Stuttgart: Schäffer Verlag, 1989, 1998 str.
6. Mednarodni računovodski standardi. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1995. 250 str.
7. Nose Barbara: Uskupinjevanje računovodskih izkazov s posebnim ozirom na avstrijske rešitve. Specialistično delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1993. 82 str.
8. Sedma smernica EGS. Revija o reviziji, Revizor, Ljubljana, 1991, 2, str. 5-27.
9. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1993. 209 str.
10. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002. 319 str.
11. Turk Ivan: Mednarodni vidik računovodstva. Maribor: Založba Obzorja, 1989. 290 str.
12. Vrankar Mateja: Izdelovanje skupinskih računovodskih izkazov - postopki in zgledi. Gradivo za metodiko revidiranja III. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1995. 195 str.
13. Vrankar Mateja: Skupinski (skupinski) računovodski izkazi. IKS Revija za računovodstvo in finance, Ljubljana, 1994, 12, str. 155-166.

14. Vrankar Mateja: Novosti pri konsolidiranju (uskupinjevanju). IKS Revija za računovodstvo in finance, Ljubljana, 2001, 12, str. 160-169.
15. Zakon o gospodarskih družbah s pojasnili in sodno prakso. Ljubljana: Založniška hiša Primath, 2002. 758 str.
16. Zakon o gospodarskih družbah s komentarjem. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1993. 986 str.

VIRI

1. Interne tabele Poslovne skupine Sava za izdelavo konsolidirane bilance stanja na dan 31.12.2002.
2. Letno poročilo 2000 - Sava, d.d., Kranj.
3. Poročilo o reviziji skupinskih računovodskih izkazov za poslovno leto, ki se je končalo 31.12.2002 - Poslovna skupina Sava.
4. Pravila Ljubljanske borze. Ljubljana, 2002.

P R I L O G E

Priloga 1: Revidirana bilanca stanja Sava, d.d. in Sava - Schäfer, d.o.o.
na dan 31.12.2002 (v 000 sit) - SREDSTVA

v 000 SIT		
Besedilo	SAVA,d.d. Kranj	SAVA - SCHÄFER, d.o.o. Kranj
SREDSTVA		
A. STALNA SREDSTVA	41.309.440	43.976
I. NEOPREDMETENA DOLGOROČNA SREDSTVA	84.760	0
1. Dolgoročno odloženi stroški poslovanja	0	0
2. Dolgoročno odloženi stroški razvijanja	0	0
3. Dolgoročne premoženjske pravice	84.760	0
4. Dobro ime	0	0
5. Predujmi za neopredmetena dolgoročna sredstva	0	0
II. OPREDMETENA OSNOVNA SREDSTVA	17.991.851	43.976
1. Zemljišča in zgradbe	12.645.864	0
a) Zemljišča	3.180.914	0
b) Zgradbe	9.464.950	0
2. Proizvajalne naprave in stroji	4.716.063	8.414
3. Druge naprave in oprema	349.755	0
4. Osnovna sredstva, ki se pridobivajo	280.169	35.562
a) Predujmi za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	23.152	0
b) Opredmetena osnovna sredstva v gradnji in izdelavi	257.017	35.562
III. DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE	23.232.829	0
1. Deleži v podjetjih v skupini	14.605.057	0
2. Dolgoročne finančne terjatve do podjetij v skupini	14.992	0
3. Deleži v pridruženih podjetjih	6.844.831	0
4. Dolgoročne finančne terjatve do pridruženih podjetij	0	0
5. Drugi dolgoročni deleži	1.703.247	0
6. Druge dolgoročne finančne terjatve	10.507	0
7. Lastni deleži	54.195	0
B. GIBLJIVA SREDSTVA	25.835.933	201.132
I. ZALOGE	3.268	37.154
1. Material	210	21.529
2. Nedokončana proizvodnja	0	0
3. Proizvodi in trgovsko blago	3.058	15.625
4. Predujmi za zaloge	0	0
II. POSLOVNE TERJATVE	3.196.450	132.658
A) Dolgoročne poslovne terjatve	419.766	0
1. Dolgoročne poslovne terjatve do kupcev	0	0
2. Dolgoročne poslovne terjatve do podjetij v skupini	0	0
3. Dolgoročne poslovne terjatve do pridruženih podjetij	0	0
4. Dolgoročne poslovne terjatve do drugih	419.766	0
5. Dolgoročno neplačani vpoklicani kapital	0	0
B) Kratkoročne poslovne terjatve	2.776.684	132.658
1. Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev	79.745	103.368
2. Kratkoročne poslovne terjatve do podjetij v skupini	1.021.988	20.917
3. Kratkoročne poslovne terjatve do pridruženih podjetij	0	56
4. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih	1.674.951	8.317
III. KRATKOROČNE FINANČNE NALOŽBE	22.618.098	20.727
1. Kratkoročni deleži v podjetjih v skupini	1.176.840	20.727
2. Kratkoročni deleži v pridruženih podjetjih	9.168.549	0
3. Lastni deleži	0	0
4. Kratkoročne finančne naložbe do drugih	12.272.709	0
IV. DOBROIMETJE PRI BANKAH, ČEKI IN GOTOVINA	18.117	10.593
C. AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	92	18
SREDSTVA SKUPAJ	67.145.465	245.126

Vir: Letno počilo 2002 - Sava, d.d., Kranj, str.99 in interno poročilo Sava - Schäfer, d.o.o.

Nadaljevanje priloge 1: Revidirana bilanca stanja Sava, d.d. in Sava - Schäfer, d.o.o.
na dan 31.12.2002 (v 000 sit) - Obveznosti do virov sredstev

Besedilo	SAVA,d.d. Kranj	SAVA - SCHÄFER, d.o.o. Kranj
v 000 SIT		
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV		
A. K A P I T A L	52.049.073	85.344
I. VPOKLICANI KAPITAL	17.209.870	55.000
a) Osnovni kapital	17.209.870	55.000
b) Nevpoklicani kapital	0	0
II. KAPITALSKA REZERVA	12.178.885	0
III. REZERVE IZ DOBIČKA	3.882.734	1.509
1. Zakonske rezerve	1.720.987	1.509
2. Rezerve za lastne deleže	54.195	0
3. Statutarne rezerve	0	0
4. Druge rezerve iz dobička	2.107.552	0
IV. PRENEŠENI ČISTI POSLOVNI IZID	5.212.251	0
V. ČISTI POSLOVNI IZID POSLOVNEGA LETA	791.448	28.666
VI. PREVREDNOTOVALNI POPRAVKI KAPITALA	12.773.885	169
1. Splošni prevrednotovalni popravki kapitala	12.773.885	169
a) Prevrednotovalni popravek osnovnega kapitala	12.773.885	169
b) Prevrednotovalni popravek vplačanega presežka kapitala	0	0
c) Prevrednotovalni popravek rezerv	0	0
č) Prevred. popravek prenes. čistega poslovnega izida prejšnjih let	0	0
2. Posebni prevrednotovalni popravki kapitala	0	0
a) Prevrednotovalni popravek za opredmetena osnovna sredstva	0	0
b) Prevrednotovalni popravek za dolgoročne finančne naložbe	0	0
c) Prevrednotovalni popravek za kratkoročne finančne naložbe	0	0
č) Prevrednotovalni popravek za dolgoročne finančne obveznosti	0	0
d) Prevrednotovalni popravek za kratkoročne finančne obveznosti	0	0
B. REZERVACIJE	0	0
1. Rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti	0	0
2. Rezervacije za davčne obveznosti	0	0
3. Druge rezervacije	0	0
C. FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	15.070.823	155.302
A) DOLGOROČNE FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	1.767.766	0
1. Dolgoročne obveznosti na podlagi obveznic	0	0
2. Dolgoročne finančne obveznosti do bank	1.767.766	0
3. Dolgoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov	0	0
4. Dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	0	0
5. Dolgoročne menične obveznosti	0	0
6. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do podjetij v skupini	0	0
7. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do pridruženih podjetij	0	0
8. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih	0	0
B) KRATKOROČNE FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	13.303.057	155.302
1. Kratkoročne obveznosti na podlagi obveznic	0	0
2. Kratkoročne finančne obveznosti do bank	6.991.098	0
3. Kratkoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov	82.291	6.212
4. Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	452.905	88.480
5. Kratkoročne menične obveznosti	0	0
6. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do podjetij v skupini	1.118.572	31.670
7. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do pridruženih podjetij	3.445.873	0
8. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih	1.212.318	28.940
D. PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	25.569	4.480
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV SKUPAJ	67.145.465	245.126

Vir: Letno počilo 2002 - Sava, d.d., Kranj, str.100 in interno poročilo Sava - Schäfer, d.o.o.

Priloga 2: Prilagojena bilanca stanja Sava, d.d. in Sava - Schäfer, d.o.o. na dan 31.12.2002 (v 000 sit)
na dan 31.12.2002 (v 000 sit) - SREDSTVA

v 000 SIT

Besedilo	SAVA,d.d. Kranj	SAVA - SCHÄFER, d.o.o. Kranj	ZBIRNO	ELIMINACIJA	KONSOLIDIRANO
SREDSTVA					
A. STALNA SREDSTVA	41.309.440	43.976	41.353.416		41.353.416
I. NEOPREDMETENA DOLGOR. SREDSTVA	84.760	0	84.760		84.760
1. Dolgoročno odloženi stroški poslov.	0	0	0		0
2. Dolgoročno odloženi stroški razvijanja	0	0	0		0
3. Dolgoročne premoženjske pravice	84.760	0	84.760		84.760
4. Dobro ime	0	0	0		0
5. Prejudjmi za neopred. dolgor. sredstva	0	0	0		0
II. OPREDMETENA OSNOVNA SREDSTVA	17.991.851	43.976	18.035.827		18.035.827
1. Zemljišča in zgradbe	12.645.864	0	12.645.864		12.645.864
a) Zemljišča	3.180.914	0	3.180.914		3.180.914
b) Zgradbe	9.464.950	0	9.464.950		9.464.950
2. Proizvajalne naprave in stroji	4.716.063	8.414	4.724.477		4.724.477
3. Druge naprave in oprema	349.755	0	349.755		349.755
4. Osnovna sredstva, ki se pridobivajo	280.169	35.562	315.731		315.731
a) Prejudjmi za pridobitev opred.osnov.sredstev	23.152	0	23.152		23.152
b) Opred. osnovna sredstva v gradnji in izdelavi	257.017	35.562	292.579		292.579
III. DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE	23.232.829	0	23.232.829		23.232.829
1. Deleži v podjetjih v skupini	43.525	0	43.525	43.525	0
2. Dolgor. finančne terjatve do podjetij v skupini	0	0	0	0	0
3. Deleži v pridruženih podjetjih	6.844.831	0	6.844.831		6.844.831
4. Dolgor. finančne terjatve do pridruženih podjetij	0	0	0		0
5. Drugi dolgoročni deleži	16.264.779	0	16.264.779		16.264.779
6. Druge dolgoročne finančne terjatve	25.499	0	25.499		25.499
7. Lastni deleži	54.195	0	54.195		54.195
			0		0
B. GIBLJIVA SREDSTVA	25.835.933	201.132	26.037.065		26.037.065
I. ZALOGE	3.268	37.154	40.422		40.422
1. Material	210	21.529	21.739		21.739
2. Nedokončana proizvodnja	0	0	0		0
3. Proizvodi in trgovsko blago	3.058	15.625	18.683		18.683
4. Prejudjmi za zaloge	0	0	0		0
II. POSLOVNE TERJATVE	3.196.450	132.658	3.329.108		3.329.108
A) Dolgoročne poslovne terjatve	419.766	0	419.766		419.766
1. Dolgoročne poslovne terjatve do kupcev	0	0	0		0
2. Dolg. poslovne terjatve do podjetij v skupini	0	0	0		0
3. Dolg. poslovne terjatve do pridruženih podjetij	0	0	0		0
4. Dolg. poslovne terjatve do drugih	419.766	0	419.766		419.766
5. Dolgoročno nevplačani vpoklicani kapital	0	0	0		0
B) Kratkoročne poslovne terjatve	2.776.684	132.658	2.909.342		2.909.342
1. Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev	79.745	103.368	183.113		183.113
2. Kratk. poslovne terjatve do podjetij v skupini	31.670	20.917	52.587	52.587	0
3. Kratk. poslovne terjatve do pridruženih podjetij	0	56	56		56
4. Kratk. poslovne terjatve do drugih	2.665.269	8.317	2.673.586		2.673.586
III. KRATKOROČNE FINANČNE NALOŽBE	22.618.098	20.727	22.638.825		22.638.825
1. Kratkoročni deleži v podjetjih v skupini	0	20.727	20.727	20.727	0
2. Kratkoročni deleži v pridruženih podjetjih	9.168.549	0	9.168.549		9.168.549
3. Lastni deleži	0	0	0		0
4. Kratkoročne finančne naložbe do drugih	13.449.549	0	13.449.549		13.449.549
IV. DOBROIMETJE PRI BANKAH, ČEKI IN GOTOVINI	18.117	10.593	28.710		28.710
C. AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	92	18	110		110
SREDSTVA SKUPAJ	67.145.465	245.126	67.390.591		67.390.591

Bilanca stanja je prilagojena za primer prikaza konsolidacije, ki obsega obvladujoče podjetje in eno odvisno podjetje.

Nadaljevanje priloge 2: Prilagojena bilanca stanja Sava, d.d. in Sava - Schäfer, d.o.o.
na dan 31.12.2002 (v 000 sit) - Obveznosti do virov sredstev

v 000 SIT

Besedilo	SAVA,d.d. Kranj	51% SAVA - SCHÄFER, d.o.o. Kranj	ZBIRNO	ELIMINACIJA	KONSOLIDIRANO
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV					
A. KAPITAL	52.049.073	85.344	52.134.417	43.525	52.049.073
I. VPOKLICANI KAPITAL	17.209.870	55.000	17.264.870	28.050	17.209.870
a) Osnovni kapital	17.209.870	55.000	17.264.870	28.050	17.209.870
b) Nevpoklicani kapital	0	0	0	0	0
II. KAPITALSKA REZERVA	12.178.885	0	12.178.885	0	12.178.885
III. REZERVE IZ DOBIČKA	3.882.734	1.509	3.884.243	770	3.882.734
1. Zakonske rezerve	1.720.987	1.509	1.722.496	770	1.720.987
2. Rezerve za lastne deleže	54.195	0	54.195	0	54.195
3. Statutarne rezerve	0	0	0	0	0
4. Druge rezerve iz dobička	2.107.552	0	2.107.552	0	2.107.552
IV. PRENESENI ČISTI POSLOVNI IZID	5.212.251	0	5.212.251	0	5.212.251
V. ČISTI POSLOVNI IZID POSLOVNEGA LETA	791.448	28.666	820.114	14.620	791.448
VI. PREVREDNOTOVALNI POPRAVKI KAPITALA	12.773.885	169	12.774.054	86	12.773.885
1. Splošni prevrednotovalni popravki kapitala	12.773.885	169	12.774.054	86	12.773.885
a) Prevrednotovalni popravek osnovnega kapitala	12.773.885	169	12.774.054	86	12.773.885
b) Prevrednotovalni popravek vplačanega presežka kapitala	0	0	0	0	0
c) Prevrednotovalni popravek rezerv	0	0	0	0	0
č) Prevr.pop. prenesenega čistega poslovnega izida prej. let	0	0	0	0	0
2. Posebni prevrednotovalni popravki kapitala	0	0	0	0	0
a) Prevr. popravek za opredmetena osnovna sredstva	0	0	0	0	0
b) Prevr. popravek za dolgoročne finančne naložbe	0	0	0	0	0
c) Prevr. popravek za kratkoročne finančne naložbe	0	0	0	0	0
č) Prevr. popravek za dolgoročne finančne obveznosti	0	0	0	0	0
d) Prevr. popravek za kratkoročne finančne obveznosti	0	0	0	0	0
VI. KAPITAL MANJŠINJSKIH LASTNIKOV	0	0	0	0	41.818
B. REZERVACIJE	0	0	0		0
1. Rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti	0	0	0		0
2. Rezervacije za davčne obveznosti	0	0	0		0
3. Druge rezervacije	0	0	0		0
C. FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	15.070.823	155.302	15.226.125		15.226.125
A) DOLGOROČNE FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	1.767.766	0	1.767.766		1.767.766
1. Dolgoročne obveznosti na podlagi obveznic	0	0	0		0
2. Dolgoročne finančne obveznosti do bank	1.767.766	0	1.767.766		1.767.766
3. Dolgoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov	0	0	0		0
4. Dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	0	0	0		0
5. Dolgoročne menične obveznosti	0	0	0		0
6. Dolg. finančne in poslovne obveznosti do podjetij v skupini	0	0	0	0	0
7. Dolg. finančne in poslovne obveznosti do pridruženih podjetij	0	0	0	0	0
8. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih	0	0	0	0	0
B) KRATKOROČNE FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	13.303.057	155.302	13.458.359		13.458.359
1. Kratkoročne obveznosti na podlagi obveznic	0	0	0		0
2. Kratkoročne finančne obveznosti do bank	6.991.098	0	6.991.098		6.991.098
3. Kratkoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov	82.291	6.212	88.503		88.503
4. Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	452.905	88.480	541.385		541.385
5. Kratkoročne menične obveznosti	0	0	0		0
6. Kratk. finančne in poslovne obveznosti do podjetij v skupini	41.644	31.670	73.314	73.314	0
7. Kratk. finančne in poslovne obveznosti do pridruženih podjetij	3.445.873	0	3.445.873		3.445.873
8. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih	2.289.246	28.940	2.318.186		2.318.186
D. PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	25.569	4.480	30.049		30.049
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV SKUPAJ	67.145.465	245.126	67.390.591		67.390.591

Bilanca stanja je prilagojena za primer prikaza konsolidacije, ki obsega obvladujoče podjetje in eno odvisno podjetje.

Priloga 3: Revidirana konsolidirana bilanca stanja za Poslovno skupino Sava
na dan 31.12.2002 in 31.12.2001 (v 000 sit) - SREDSTVA

v 000 SIT		
Besedilo	31.12.02	31.12.01
SREDSTVA		
A. STALNA SREDSTVA	45.516.447	49.893.001
I. NEOPREDMETENA DOLGOROČNA SREDSTVA	2.306.968	1.199.309
1. Dolgoročno odloženi stroški poslovanja	853.485	249.608
2. Dolgoročno odloženi stroški razvijanja	356.143	460.528
3. Dolgoročne premoženjske pravice	223.064	154.611
4. Dobro ime	859.727	319.339
5. Predujmi za neopredmetena dolgoročna sredstva	14.549	15.223
II. OPREDMETENA OSNOVNA SREDSTVA	33.663.212	33.044.804
1. Zemljišča in zgradbe	25.276.290	24.886.741
a) Zemljišča	6.749.451	6.880.215
b) Zgradbe	18.526.839	18.006.526
2. Proizvajalne naprave in stroji	6.298.931	7.163.389
3. Druge naprave in oprema	1.510.643	750.121
4. Osnovna sredstva, ki se pridobivajo	577.348	244.553
a) Predujmi za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	107.669	14.595
b) Opredmetena osnovna sredstva v gradnji in izdelavi	469.679	229.958
III. DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE	9.546.267	15.648.888
1. Deleži v podjetjih v skupini	0	0
2. Dolgoročne finančne terjatve do podjetij v skupini	0	0
3. Deleži v pridruženih podjetjih	6.847.666	12.132.468
4. Dolgoročne finančne terjatve do pridruženih podjetij	0	0
5. Drugi dolgoročni deleži	2.084.795	2.402.583
6. Druge dolgoročne finančne terjatve	551.451	858.363
7. Lastni deleži	62.355	255.474
B. GIBLJIVA SREDSTVA	49.263.937	41.358.211
I. ZALOGE	11.797.365	9.620.973
1. Material	1.857.812	1.817.432
2. Nedokončana proizvodnja	3.557.378	2.780.117
3. Proizvodi in trgovsko blago	6.377.377	5.019.266
4. Predujmi za zaloge	4.798	4.158
II. POSLOVNE TERJATVE	14.109.764	12.470.386
A) Dolgoročne poslovne terjatve	687.776	628.693
1. Dolgoročne poslovne terjatve do kupcev	246.229	0
2. Dolgoročne poslovne terjatve do podjetij v skupini	0	0
3. Dolgoročne poslovne terjatve do pridruženih podjetij	0	0
4. Dolgoročne poslovne terjatve do drugih	441.547	628.693
5. Dolgoročno nevplačani vpoklicani kapital	0	0
B) Kratkoročne poslovne terjatve	13.421.988	11.841.693
1. Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev	10.410.877	9.613.063
2. Kratkoročne poslovne terjatve do podjetij v skupini	0	0
3. Kratkoročne poslovne terjatve do pridruženih podjetij	623	0
4. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih	3.010.488	2.228.630
III. KRATKOROČNE FINANČNE NALOŽBE	22.711.049	18.157.400
1. Kratkoročni deleži v podjetjih v skupini	0	0
2. Kratkoročni deleži v pridruženih podjetjih	9.328.613	7.236.912
3. Lastni deleži	0	0
4. Kratkoročne finančne naložbe do drugih	13.382.436	10.920.488
IV. DOBROIMETJE PRI BANKAH, ČEKI IN GOTOVINA	645.759	1.109.452
C. AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	178.746	52.564
SREDSTVA SKUPAJ	94.959.130	91.303.776

Vir: Letno počilo 2002 - Sava, d.d., Kranj, str.123

Nadaljevanje priloge 3: Revidirana konsolidirana bilanca stanja za Poslovno skupino Sava
na dan 31.12.2002 in 31.12.2001 (v 000 sit) - Obveznosti do virov sredstev

v 000 SIT		
Besedilo	31.12.2002	31.12.2001
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV		
A. K A P I T A L	53.779.459	55.403.150
I. VPOKLICANI KAPITAL	17.209.870	17.209.870
a) Osnovni kapital	17.209.870	17.209.870
b) Nevpoklicani kapital	0	0
II. KAPITALSKA REZERVA	12.178.885	11.943.624
III. REZERVE IZ DOBIČKA	3.882.734	3.256.696
1. Zakonske rezerve	1.720.987	1.720.987
2. Rezerve za lastne deleže	54.195	219.604
3. Statutarne rezerve	0	0
4. Druge rezerve iz dobička	2.107.552	1.316.105
IV. PRENESENI ČISTI POSLOVNI IZID	4.877.936	5.322.915
V. ČISTI POSLOVNI IZID POSLOVNEGA LETA	774.665	498.289
VI. PREVREDNOTOVALNI POPRAVKI KAPITALA	12.773.885	12.773.885
1. Splošni prevrednotovalni popravki kapitala	12.773.885	12.773.885
a) Prevrednotovalni popravek osnovnega kapitala	12.773.885	12.773.885
b) Prevrednotovalni popravek vplačanega presežka kapitala	0	0
c) Prevrednotovalni popravek rezerv	0	0
č) Prev. popravke prenesenega čistega poslovnega izida prejšnjih let	0	0
2. Posebni prevrednotovalni popravki kapitala	0	0
a) Prevrednotovalni popravek za opredmetena osnovna sredstva	0	0
b) Prevrednotovalni popravek za dolgoročne finančne naložbe	0	0
c) Prevrednotovalni popravek za kratkoročne finančne naložbe	0	0
č) Prevrednotovalni popravek za dolgoročne finančne obveznosti	0	0
d) Prevrednotovalni popravek za kratkoročne finančne obveznosti	0	0
VI. KAPITAL MANJŠINJSKIH LASTNIKOV	2.081.484	4.397.871
B. R E Z E R V A C I J E	4.493.787	4.192.856
1. Rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti	0	0
2. Rezervacije za davčne obveznosti	0	0
3. Druge rezervacije	4.493.787	4.192.856
C. FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	36.232.844	31.256.023
A) DOLGOROČNE FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	7.643.261	5.301.286
1. Dolgoročne obveznosti na podlagi obveznic	0	0
2. Dolgoročne finančne obveznosti do bank	7.421.677	4.601.691
3. Dolgoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov	4.525	0
4. Dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	3.668	0
5. Dolgoročne menične obveznosti	0	0
6. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do podjetij v skupini	0	0
7. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do pridruženih podjetij	0	0
8. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih	213.391	699.595
B) KRATKOROČNE FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	28.589.583	25.954.737
1. Kratkoročne obveznosti na podlagi obveznic	0	0
2. Kratkoročne finančne obveznosti do bank	13.483.545	14.500.622
3. Kratkoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov	161.292	53.309
4. Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	9.103.135	5.953.176
5. Kratkoročne menične obveznosti	0	0
6. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do podjetij v skupini	0	0
7. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do pridruženih podjetij	3.445.930	3.330.000
8. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih	2.395.681	2.117.630
D. PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	453.040	451.747
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV SKUPAJ	94.959.130	91.303.776

Vir: Letno počilo 2002 - Sava, d.d., Kranj, str.124